

Ч. 5 (97) Р. XXIV

ВАН ГАРД

журнал української молоді

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

сiachник видає Центральна Управа СУМ

AVANTGARDE

Revue des Jeunes, bi-mestriel
edite par le Comite Central
de l'Union de la Jeunesse
Ukrainienne en exil

VANGUARD

Official Press Organ
of the Ukrainian Youth
Association in. exil
two-monthly

Редагує Колегія з членів Центральної Управи СУМ
Головний Редактор — Володимир Леник
Редакційне листування і матеріяли надсилати на адресу
Редакції:

Адреса редакції:

«AVANGARD»
8 München 2
Dachauerstr- 9/11
Tel. 555316

Адреса адміністрації:

«AVANTGARDE»
72 Blvd. Charlemagne
1040 Bruxelles
Tel. 34.04.82.

Це число зредаговано в Секретаріаті ЦУ СУМ. Літератур-
ну частину зредаговано при співпраці Редакційного Гурт-
ка Дружинників СУМ: О.Рожка, А.Гайдамаха, О.Братков-
ський і Я.Добош.

Фотооптичний склад: Міля СЕНИЧАК.

Графічне оформлення: мистець-маляр Омелян МАЗУРИК.

На обкладинці:

МАРІЯ ДОЛЬНИЦЬКА — «ОРФЕЙ». ЕМАЛЬ, 1950 р

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ «АВАНГАРДУ»

Країни	Одне число	Річно (6 чисел)
США	1.00 дол.	5.00 дол.
Канада	1.00 дол.	5.00 дол.
Англія	0.50 ф.ш.	1.50 ф.ш.
Австралія	0.75 дол.	3.75 дол.
Бельгія	30 ф.фр.	150 ф.фр.
Франція	3.00 ф.фр.	15.00 ф.фр.
Німеччина	2.50 НМ	12.50 НМ
Австрія	15.00 шіл.	75.00 шіл.
Аргентина	100 пезо	500 пезо
Бразилія	1.00 н.круз.	5.00 н.круз.
Парагвай	50 гвар.	250 гвар.

СИЛЬНА ДУХОМ МОЛОДЬ

«Україно...

Громотить над світом люта битва
За твоє життя, твої права»

В. Симоненко

/О.К./ Цьогорічне наше гасло: «Права Людині – Воля Україні», що можна вважати, як гасло українського народу, а зокрема української молоді в Україні, відкриває перед нами комплексну проблематику, як виховного так і світоглядно-філософського порядку. Ця тема має також своє історичне і соціологічне коріння та заторкає сфери есіопсихіки та культури в її найширшому значенні.

Поминаючи всі ці аспекти наукового розгляду змісту нашого гасла, ми торкнемося передовсім практичного значення і висновків, які з його суті випливають.

Слідкуючи за творчістю та ідейним спрямуванням свідомої молоді України, ми у своїй виховній практиці в молдечих організаціях, а зокрема в СУМ повинні взоруватись на ті постаті і духові сили народу, що видержали і протривали десятиліття, а то й віки і проявляють себе також в сучасному, щоб залишитись як приклад наступним поколінням.

Побіч важливих прикмет характеру, якнайповнішого світогляду підкріпленого солідними знаннями сучасної науки, патріотичного наставлення і творчих виявів, потрібно, на наш погляд, плекати силу духа, яка є вирішальною у прямованні до мети. Головними складниками цього виразу є сильна воля, відвага, завзяття та послідовність, сперті на граніті віри в перемогу своєї правдивої ідеї та готовість до боротьби за її здійснення.

Історія нашого народу записала чимало сторінок присвячених постатям і когортам людей сильного духа. Зокрема останні десятиліття під впливом творчості і життя духових велетнів Т. Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка, дали нам нових велетнів духа і чину: С.Петлюру, Є. Коновальця, Т. Чупринку, С.Бандеру та безчисленні когорти новітніх лицарів, що йшли в нерівний бій з ворогом, словняючи наказ хвилини. До цієї когорти безстрашних належать також основники СУМ-студенти, що на чолі з першим Головою М.Павлушковим згинули, а не скапітулювали перед ворогом. Таких борців виховували також УВО-ОУН, щоб відтак в УПА перейти до збройної боротьби за права і волю Нації. Духових велетнів дали нам також Українські Церкви в особах митрополита В.Липківського, митрополита і Слуги Божого А. Шептицького і численних єпископів обидвох Церков, а в сучасному маємо Ісповідників віри Верховного Архієпископа Й. Сліпого і архієпископа В. Величковського, що нарається в большевицьких тюрмах. До них належать також ці багатотисячні ряди політичних в'язнів московських тюрм і таборів, що жахають своїм безприкладним терпінням, але викликають подив своєю невгнутістю, вірою і силою духа. Ця сила духа, як соняшне проміння наснажує також сучасну молодь в Україні. Вона повинна дійти також до душ української молоді на чужині.

Наша Спілка, що входить тепер у осінньо-зимовий період своєї праці, підсилена допливом свіжої енергії на літніх таборах і мандрівках, скріплена новими виховниками і їх помічниками з-поміж впорядників, що поскладали в цьому році свої іспити, має зробити все можливе, щоб проміння тієї духової сили якнайкраще проникали в душі і серця молоді. Бо майбутнє Нації залежить від молоді, але Молоді, сильної Духом!

СЛОВО ПРИВІТУ ГОЛОВИ ЦУСУМ Д. О.КОВАЛЯ З НАГОДИ ВІДВІДИН ЇХ БЛАЖЕНСТВА ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА КИР ЙОСИФА СЛІПОГО В ЛІЛЬ, ФРАНЦІЯ, 26.7.70.

Ваше Блаженство, Найдорожчий наш Владико,

В імені Спільки Української Молоді з цілої діаспори та від українського організованого життя в Бельгії, маю найвищу шану і безмірну радість привітати Ваше Блаженство на сьогоднішній, історичній для нас присутніх, зустрічі в Ліль. При цьому найсердечніші вітання і вислови найглибшої пошани передаю також від сумівського табору з Франкополя, учасники якого прибули сюди, щоб почути слово Боже з уст Ісповідника віри Христової і побачити на власні очі Голову Української Католицької Церкви.

З цієї нагоди нехай мені буде вільно висловити нашу глибинну радість, що Боже Провидіння дозволило Вашому Блаженству вийти з червоного дому неволі і завітати до своїх вірних розпорошених по країнах вільного світу. Наша радість тим більша, що в Достойній Особі Вашого Блаженства, український нарід відзиснав колишні властивості стійкості і непохитності, сильної віри і духової непоборності.

Ми є сповнені високого почуття, бо нашу Церкву очолює Ісповідник віри, найдостойніший наслідник великого Митрополита Слуги Божого Андрея Шептицького.

Українська молодь тут на еміграції і там на рідних землях, в постелі Вашої Достойної Особи віднайшла живий символ свого виховного ідеалу. В світі матеріалізму, гедонізму і морального розкладу, ми зміцнили наші виховні позиції новими сучасними вартостями, яким Ваше Блаженство дало високе свідоцтво актуальності і автентичності. Українська Церква, що в умовах жорстокого варварського панування войовничого безбожництва понесла незмірні генатомби жертв, рівні переслідуванню перших християн, була б забута світом, якщо б Боже Провидіння не зберегло Вашого Блаженства, як живого свідка її ісповідництва. Ми безмежно вдячні за те Божому Провидінню і Вам, найдорожчий наш Владико, бо завдяки Вам наша Церква стала підметом вселенської дії Церкви. На неї звернені очі частини того здорового християнства, що шукає за оновкою християнського життя.

Намагання Вашого Блаженства завершити структуру Української Католицької Церкви Патріархатом є виявом найглибших бажань українського народу, виявом його суверенної волі, перед якою не зможуть встоятись ні східні заходи ворога, ні приклонники діялогу з дияволом. Ми за Вами, наш Верховний Архирею! Нашу волю просимо передати Голові Вселенської Церкви Святішому Отцеві з проханням перевести в життя рішення Вселенського Собору про Помісні Церкви східних обрядів і статті Берестейської Унії про помісність нашої Церкви. Заки ці формальності здійснюються, вся українська спільнота вже уважає нашу Церкву патріархальною Церквою, а Вас, Ваше Блаженство, її Першим Патріархом.

Якщо хтось із владик, чи відсталих мирян, не зрозумів ще ваги цієї історичної для нас нагоди і фундаментальної конечности, то знайде свій строгий осуд історії та майбутніх поколінь.

«ПОЦІЛУНОК ЕМІГРАНТКИ»
ПІД ТАКИМ ЗАГОЛОВКОМ БУЛА
СТАТТЯ І ЦЕ ФОТО В ЖУРНАЛІ
«НОРД ЕКЛЕР» З ЛІЛЬ, ФРАНЦІЯ.

Прийміть, наш Верховний Архипастирю, з глибини душі наші найсердечніші побажання найуспішнішого завершення Ваших плянів і задумів для добра нашої Церкви і Українського народу, а ми зі свого боку долучуємось до безчисленних заяв наших мирян з усього світу стати міцною лавою при Вашому Блаженстві в обороні прав нашої Церкви і нашого народу.

ПЕРВОІЄРАРХ ЙОСИФ СЛІПІЙ У ФРАНЦІЇ

О-ко

З тугою й нетерпливістю очікувала українська спільнота в Франції Верховного Архієпископа, щоб в місяці липні 1970 мати щастя вітати його між собою. Зустріч з Верховним Архієпископом викликала, як усюди в інших країнах, велике захоплення, моральний підйом і всебічне оживлення, якого наша спільнота в Франції вже давно не пам'ятає. Ніщо не ділило нашу громаду в час високих відвідин Блаженнішого Первоієрарха, ні громадсько-політична роздрібленість, ні збайдужіння до свого, ні релігійно-віроісповідні різниці. Як під впливом магічної палиці, всі спішили до свого найвищого Пастира, щоб почути його святої науки та зачерпнути тієї надприродної віри, якою променіє ім'я і постать Ісповідника, Кир Йосифа. Навіть молодь народжена і вихована в чужому оточенні відчула при зустрічі ті таємні вузли, що в'яжуть її з духом і вірою тієї незвичайної Людини.

Палкі у своїх відчуженнях французи не залишилися також позаду нашої спільноти. Захоплення й переживання українських вірних немов по електричних проводах переносилися в французьке середовище і викликали глибоке зацікавлення не тільки особою Кардинала, але також і долею української Церкви і минулим та сучасним українського Народу. Нашого Патріярха вітали французи на найвищому рівні, бо прийняв його на авдієнції з найбільшими почесами сам президент держави п. Помпиду, а відтак президент сенату. Зворушливими були також прийняття в міській ратуші в Парижі, де віце-президент міста вручив Блаженішому медалю міста Парижу, як доказ великої пошани і вдячності за відвідини з написом: «Париж – Його Блаженству Кардиналові Йосифові Сліпому – 1970». Словам признання і пошани не було меж. Французи вміли оцінити і поставити на належному місці нашого найвищого церковного Достойника, в якому вони вбачають представника мільйонів жертв тоталітарного московського режиму що караються як і він карався на протязі 18 літ, але залишаються вірні своєму релігійно-національному ідеалові.

Зокрема вітала нашого Первоієрарха на терені Франції українська молодь об'єднана в СУМ і ОМУФ. Всюди, де тільки переїздив Кардинал молодь була разом зі старшим громадянством, щоб привітати і передати подарунки дорогому Владиці. На прийнятті в Парижі від КУ СУМ вітала Верховного Архієпископа член КУ подр. Михайлина Фідик:

Ваше Блаженство!

Мені невимовно радісно й приємно вітати Ваше Блаженство в імені української молоді, а головню молоді яка згуртована в рядах Спілки Української Молоді не лише міста Парижу, але і цілої Франції. Наші серця почали битися жвавіше та дуже ми зраділи коли довідалися що час та обов'язки Вашого Високого уряду, дозволили Вам, Ваше Блаженство, відвідати українців у Франції. Вітати такого Найдостойнішого Гостя, це для нас подія великого значення, яка запишеться не лише в анналах нашого організованого життя, але також буде мати вплив на наші українсько-французькі відносини, які сподіємося підуть ще кращим руслом.

ГРІМКИМ ГРИЧІ СЛАВА» ПРИВІТАЛИ СУМІВЦІ ПЕРВОІЄРАРХА ПРИ ВИХОДІ З КАТЕДРИ
В ЛІЛЬ, ФРАНЦІЯ.

ВЕРХОВНИЙ ВЛАДИКА БЛАГОСЛОВИТЬ ЧЛЕНА ЦУСУМ д-га Й.РОЖНУ З ЮНАЦТВОМ.

В КАПЛИЦІ НТШ В САРСЕЛЬ БЛАЖЕННІШИЙ ГОСВЯТИВ ІКОНОСТАС РОБОТИ О. МАЗУРИКА, ЯКИЙ ПОДАРУВАВ ДЛЯ МУЗЕЮ В РИМІ СТАРИЙ РІЗЬБЛЕНИЙ ХРЕСТ З ГУЦУЛЬЩИНИ. ВЛАДИНА В РОЗМОВІ З МИСТЦЕМ.

Вітаючи Ваше Блаженство із глибини наших сердець, ми радіємо, що удари ворогів наших Церков і українського народу не зламали Вашої витривалості духа й тіла, та молимо Всевишнього, щоби ласкаво дарував Вам більше сил для повного завершення історичної місії української церкви й народу, для здійснення плянів Божого провидіння, що їх на Ваші рамена поклав омофор — первоієрарха.

Ми з незвичайним зацікавленням стежили за Вашими, Еміненціє, славними відвідинами українських громад дослівно довкола світу, майже в кожній країні де доля закинула наших людей.

На наших обличчях можна було спостерігати смуток, чому це не в нас у Франції, і потішали себе словами Святого Письма що: «Ті, хто будуть останні, стануть першими» — ми думали, що будемо одні із перших, які можуть вітати Ваше Блаженство як першого українського Патріярха. — бо в наших серцях Ви таким уже є давно.

Ви для нас стали символом, символом вірності Богові й Україні. Символом нашої стійкості і витривалості. Символом мужності й вічної живучості. Символом християнської й національної сили та краси. Символом маєстату української нації.

Завершення Української Католицької Церкви визнанням Вашого Блаженства — українським патріярхом, є однодушним прагненням всіх вірних на чолі із нашими Владиками та священниками. Ми молимо Всевишнього, щоби це сталося якнайшвидше не лише тому, що це є для добра Української Католицької Церкви, але й також в користь цілої Вселенської Церкви.

Ми вдячні Вам, Блаженіший Владико, за ці історичні відвідини в нас, бо вони для нас — нестертий, незабутний слід. Ми віримо, що вони ще більше згуртують нас та скріплять організоване молодецьке життя.

Тож прийміть від нас наші щирі молодечі побажання, багато сил і здоров'я та довгих літ життя, щоб ми могли на чолі із Вами, Ваше Блаженство, — повернутись на нашу батьківшину — Україну — і разом заспівати похвальну пісню благодарім Господа, бо Україна не вмерла!

В неділю 26.7.70 в Ліль, не далеко від бельгійської границі, привітання і зустріч з Верховним Архієпископом набрало міжкrajового характеру. Туди зїхалися численні вірні не тільки з Північної Франції, але також автобус повний сумівської молоді, що перебувала в той час на Франкополі на сумівському таборі, щоб звеличати великого Ісповідника Віри. Треба було бачити радість молоді, але також зворушення і радість Владики, що її благословив своїми обмерзлими сибірським морозом руками. Ці спонтанні «слава, слава, слава», що неслися з молодецьких грудей були висловом всього; і захоплення і вдячності і молитви. Ця зустріч зробила також могутнє враження на всіх учасників українців і французів, що мов заворожені приглядалися до маєстату нашого Богослуження, а відтак разом з усіми приступили масою до святого Причастя, так що всі чаші були скоро порожні і треба було виручуватись одновидними латинськими частичками.

Гостинне прийняття, що відбулося після Богослуження в сусідніх до катедри приміщеннях. було сповнене радості й переживань біля трьох сот учасників. Отець радн. З.Нарожняк вітав від своєї парохії та представляв гостей, які з черги виступали з словом привіту. Від СУМ і сумівського табору з Франкополя, а також від організованого громадського життя в Бельгії, вітав Верховного, як Українського Патріярха, голова ЦУ СУМ mgr. О.Коваль (слово привіту містимо на іншому місці).

Концерт подяки, що відбувся відтак в Університетській Авлі силами молоді з Ліль-Рубе і сумівського табору з Франкополя, був виявом глибоких почувань вірних до свого Первоієрарха та засвідчував, що українська молодь, яка виростає на чужині гордо несе свій батьківський стяг, на якому видніє найвище гасло «Бог і Україна». Цей концерт осягнув своє мистецьке звучання в виступі солістки сумівки з Парижу Уляни Чайківської.

Французька преса в суперлятивах писала про св. Літургію, яку відправляв Кардинал Йосиф в сослуженні Владики Маланчука та численних священників, а при тому подавала інформації про особу Верховного і про українську Церкву взагалі. В своїх проповідях і промовах Верховний Архієпископ, як українською мовою так і французькою, висловлював свою радість з приводу відвідин, а також закликав до єдності, молитви і праці. Слова Владики западали глибоко в серця учасників зустрічей і вірних, а зокрема в серця молоді. Його патріярша постать, 18 літ каторги і сила волі, опромінювали всіх вірою і хотінням жити й працювати для тих самих ідеалів, для яких посвятив себе Кир Йосиф.

НА КОНЦЕРТІ В ЛІЛЬ ПЕРВОІЄРАРХ В РОЗМОВІ З ЄПИСКОПОМ ГАНД.

ВІТЕР З УКРАЇНИ

«Ще повіє новий вогонь
З Холодного Яру»...

Т. Шевченко.

Від Редакції. Тут містимо листа з України, якого писав студент, передавши його закордон для інформації своїх Друзів про стан свідомости і засоби та цілі боротьби сучасної молоді України, а зокрема студентства. Зі зрозумілих причин ні прізвища, ні місця написання листа не подається, як також пропускається місця, які наводили б на авторів слід. Цей «вітер з України» повинен бути заохотою для нашої молоді на чужині до праці і боротьби за ті самі ідеали, що їх має занука молодь в Україні. Як виходить з листа, ця молодь в Україні жде також «вітру», тобто вісток від української молоді на чужині про її проблеми, життя і успіхи в праці і боротьбі.

Дорогі Друзі,

Приємно було довідатись, що Ви, будучи на чужині, цікавитесь долею і боротьбою української молоді в Україні. Користаючись з нагоди, хочу поділитися з Вами спостереженнями і думками про стан нашої молоді в Україні. Вибачаюсь заздалегідь, що в цьому листі не зможу дати вичерпної відповіді на комплексне питання, а тільки торкнусь окремих його аспектів. Для повного образу проблеми не маю ні змоги, ні всіх потрібних даних.

В цьому листі маю намір описати дещо умови праці, життя і боротьби студентської молоді, що є рушієм і ферментом на многогранному полі українського національного життя в поневоленій Україні.

Як Вам відомо, вже від довшого часу в Україні проходить завзята боротьба за елементарні права людини, яка останнім часом набрала масового характеру, поширюючись по всій Україні. Масовість однак не проявляється в відкритому виступі проти режиму. В комуністично-фашистському режимі така боротьба до нічого не приводить, а тільки до винищення людей, а в крайньому случаю висилки на Сибір та запроторення до божевільень. Масовість боротьби полягає радше в стихійному розумінні важливости справи: бути, чи не бути Україні, у взаємній допомозі друг другові, в намаганні молоді якнайбільш масово кінчати високі школи та опанувувати всі ділянки національного, а також і політичного життя країни. По всій Україні курсують підпільні копії видань, які інформують про біжучі зміни і останні новини, зокрема про жертви режимного терору. Треба сказати, що ця боротьба, це не є діло останніх років, а вона ведеться зі змінною натугою від давна, прибираючи часом також відкритих форм. В цій боротьбі роля молоді різних прошарків постійно збільшується.

Після гіркої науки «українізації» 20-30-тих років, де москалі, проводячи політику ганебного підступу, фізично винищили найкращі творчі сили України, український нарід не дасться вдруге підманути. Знаючи, що на підтримку ззовні нема чого розраховувати, національно творчі сили України, позбавлені вільної творчости, діють більш законспіровано меншими групами, що дає кра-

В системі, де людина сповняє функцію малого гвинтика, позбавленого всякої підметности, де забулась радість сміху, де конституція писана тільки про людське око, для наївного Заходу, або для зиснання «толпи», там для партійних законів не існує. Можеш бути самодуром, аби тільки партійним, то тобі прислуговує право співкерівництва державою. Партійцеві можна все, включно з насилуванням дівчат, як це сталося з сином першого секретаря міської ради в Івано-Франківську. Непартійний згідно закону дістав би 5 літ тюрми, а син партійця дістав стипендію до дипломатичної школи в Москві! Жінка того ж секретаря два рази в тижні одержувала з колгоспу по кілька бідонів молока, щоб могли в ньому скупатися, тоді коли колгоспник за кілька качанів з колгоспного поля (крадіж господарственной собственности) дістає п'ять літ тюрми. Такі закони діють з ласки Москви в нашій поневоленій батьківщині.

І коли Ви, дорогі Друзі, зумієте зрозуміти цю гірку правду, то Ви відчуєте в якому важкому положенні знаходяться Ваші брати і сестри в Україні. В обстановці, де говорити українською мовою на будь яких навіть найменших зібраннях – це «измена родини» – Вам зразу пришиють націоналізм і в особистій папці, в характеристиці, напишуть «українець» (це значить націоналіст!). З цього часу ви не можете надіятись на будь яке підвищення, чи навіть на кращу квартиру. Якщоб ви тепер захотіли змінити працю, то всюди, де на керівному становищі сидить москаль, ви з цією характеристикою праці не одержите. Наївні люди скажуть – та це ж нелюдське, це неможливе! Забувають вони, що ця система позбавлена взагалі всякої людяности. Вона знищила всі здобутки людської культури, не даючи взаміну нічого. На цьому місці витворилася порожнеча. На ці речі зокрема молодь є дуже чутлива і тому старається найти причину тієї порожнечі. Висновки є такі, що комунізм вважається тією молоддю як система найбільш хамська, яка коли небудь існувала, Створена на обіцянках і брехні, ця система зайшла в тупик, з якого нема виходу. Вона зближається до свого ганебного кінця.

Також частина чужої, а зокрема російської молоді, що перебуває на студіях в Україні відкриває свої очі на противенства між комуністичною теорією і практикою. Так один зайлий комсомолец москаль, який під час навчання у Львові був би очі видер тому, хто посмів би висловити критичний погляд на комуністичний лад, змінив свій погляд на протилежний, коли йому довелося поїхати з групою української молоді на два роки обов'язкової праці в Оренбурзькі степи. Я мав змогу зустрінутись з ним після двох літ в Україні, куди він прибув у службовій поїздці, то міг ствердити повну метаморфозу колишнього запеклого комсомольця. Проклинав комунізм на чому світ стоїть і просив мене щоб йому допомогти десь тут влаштуватися на роботу, бо він не має наміру залишатися далі на Сході. Признався, що був дурний і засліплений, а тепер бачить, що товариші українці мали рацію. Оповідав мені, що там десь справляля уродини одного колеги і пішли зробити святкові закупи, при чому виявилось, що крім горілки, нічого до їдження не можна було дістати. Замість м'яса, в крамниці були тільки коров'ячі ноги, а на запит продавщиці про м'ясо, вона здвигнула раменами, кажучи, що тільки це одержала до продажу. Нарікав також на заробітки, заробляючи в місяць 120 рублів, з яких обтягали 30 рублів податку (від нежонатого). Це тоді, коли пара півчеревиків венгерських, або чеських, коштує 35 руб., а кілограм ковбаси 6 руб.

Як я вже згадував, українській молоді живеться ще гірше, бо вона є під постійним замітом націоналізму. Це викликало потребу взаємної солідарности й допомоги зокрема посеред студентства. Один одному старається допомагати, навіть без слів, знаючи, що він українець, чи українка. Це стало майже загальним явищем і є своєрідною формою протесту проти окупаційного режиму.

Тепер декілька слів про середнє шкільництво. По всій Україні, як Вам може відомо, є обов'язкове семирічне навчання. Після закінчення семирічки можна поступати в середні технічні школи (технікуми) з трирічним, чи п'ятирічним навчанням. Хто хоче поступити в високі школи університетського типу мусить мати закінчене десятирічне навчання, тобто повну середню школу, або технікум. Шкільне життя учнів в середній школі так заплановане, щоб якнайбільше їх зрусифікувати. Російська мова й література в українських школах має перевагу над цими предметами в українській мові. В російських школах в Україні натомість зовсім української мови не вивчається, хоч у програмі ще фігурує. Часто молоді кацапчуки насміхаються з учителя кажучи: «нам не нужен украинский язык, какой то не понятный». (Всім великим вченим обов'язково приписують в життєписі «русский». Так напр. я покінчив інститут, не знаючи, що П.Капиця – українець. Нам його завжди представляли, як «русского» вченого. Щойно з закордонних відомостей ми довідалися про його українське походження.)

В 8-9 клясах треба обов'язково «добровільно» вписатися в комсомол, без чого відтак не мислимо вступити в інститут чи на університет. В час літніх канікул всі учні повинні відпрацювати стільки то днів в колгоспі, за що їм нічого не платять. Це саме повторюється також осінню під час навчання, коли треба збирати з поля осінні плоди.

Проблема починається при вступі до високих шкіл. Випускників з атестатами зрілості є багато більше, як можуть їх прийняти до високих шкіл. До того в Україну рік-річно направляють на студії молодь з Росії і інших країн, що зменшує скількість місць для української молоді. Крім того в цьому секторі панує корупція. Такі факультети, як електронічний, атомної фізики, чи медичний, призначені виключно для людей багатих – партійних. Поступлення на один з цих факультетів коштує 1-2-тисячі карб. на «чорно», в формі оплати комусь з рішачючих чинників. На це може собі дозволити партійний чиновник, який за гроші, або по знайомству скоріше туди дістанеться. Робітник, або колгоспник, що заробляє мізерних 30 до 100 рублів і до кінця свого життя не заощадить потрібної суми, щоб післати своїх дітей до вищих шкіл.

Цьому станові відповідає також урядова політика з Москви. Робиться все можливе, щоб зменшити надпродукцію висококваліфікованої інтелігенції. Ще Хрущов, проводячи політику «целинних земель», казав вербувати молодь України на роботи в Казахстан, обіцяючи можливості дальших студій в Інститутах і Університетах по скінченні двохлітньої праці. Багато молоді дали себе набрати на цей гачок, після чого не тільки що не могли одержати обіцяного, але ще й заборонено їм було повертатися назад на Україну. Практика двохлітньої праці на підприємстві, або в колгоспі після закінчення десятиліткі далі триває. Щойно тоді, теоретично беручи, є можливість поступати у вищі школи. Та тут на перешкоді нові причини. Хлопців звичайно забирають до військової служби на 3-4 роки, а після такої довгої перерви залишається маленька частина не більш 1/10, що хоче продовжувати свої студії. Всі ці перешкоди оминають тільки діти партійних, що завжди знайдуть перетекст для звільнення від праці, або одержуть посвідку з праці, не працюючи.

Існують окремі школи, де вчать діти панівної партійної верстви і то звичайно до 7-ої кляси. Відтак їх розкидають по інших середніх школах. Я особисто з таким «маминим синком» ходив до останніх кляс середньої школи. Для характеристики наведу наступний випадок, який трапився мені особисто. Вже змалечку мав я замілювання до радіотехніки. На відмінно здав вступні екзамени на радіотехнічний факультет. І хоча всіх п'ять екзаменів здав на п'ятірки і набрав 25 «балів», тобто найвищу ставку, на цей факультет не був прийнятий. Мене викликав декан і дуже «ввічливб» заявив, що

не має більше місця на цьому факультеті, але за те можу вибрати студії на одному з інших факультетів, які розцінюються як нижчі. На протязі трьох років намагався я перейти на радіотехніку, але завжди зустрічався з тією ж відмовою — нема місця. За те на той факультет приймають чимраз більше число студентів з Московщини.

Поважною проблемою для нашої молоді є військова служба, яка стала синонімом русифікації й експериментів, що коштують Україну чимало жертв. Батьки кількох моїх друзів, що пішли повнити військову службу, одержали по якомусь часі повідомлення: «погиб при ісполненні государственной обязанности». Стало загально відомо, що вони роблять атомні експерименти з живими людьми, проводячи маневри з атомною зброєю. Родини, яких сини гинуть на таких маневрах не одержують ближчих інформацій ні відшкодування. Тому серед молоді України нема великого ентузіазму до військової служби, а навпаки є намагання від неї ухилитись.

Непевність свого майбутнього, як через навчання так і в військовій кар'єрі, доправили молодь до того, що вона опинилась на бездоріжжю. Приплив молоді, народженої по війні, що закінчила середні школи в 1963/64 р був такий сильний, що на комсомольських зібраннях говорилося про 2 мільйони безробітної молоді. Преса однак про це не писала ні слова, бо за комуністичною теорією в комуністичній системі безробіття не існує. Щоб припинити дещо випускників в наступних роках, було збільшено роки навчання в середній школі до 11 літ, замість 10. Та це могло тільки спізнити випуск на один рік. Була мова відтак про 4-5 мільйонів безробітної молоді в ССРСР. Один з моїх знайомих комсомольських діячів, після партійного зібрання, висловив своє глибоке розчарування системою, яка веде до катастрофи. Над цими проблемами молодь чимраз більше застановляється і доходить до песимістичних висновків щодо майбутнього комунізму.

Повертаючи до питання студій на високих школах, треба відмітити, що в ССРСР діють неписані закони, які відомі тільки високим партійцям і тим, хто має їх переводити в життя. Так напр. в цілому ССРСР діє такий неписаний закон відносно прийняття жидів на високі школи. Цей закон діє також відносно українців в Російській Федеративній Республіці і в Казахстані. Закон цей полягає в тому, що до вищих шкільних закладів ССРСР не вільно прийняти на окремих факультет більше як одного жида, а українців поза Україною не більше двох-трьох. Цікаво, що Казахстан є також заборонений для більшої кількості українських студентів, хоч він не належить до Рос. Фед. Республіки. Це пояснюється тим, що тут москалі мають всі важливіші керівні становища і бояться українців допустити, щоб за якийсь час їх звітля не витиснули.

Характеристичною ознакою навчальної програми советських університетів є те, що вони побіч фахових дисциплін, дають майже половину предметів, які нічого з даною професією не мають спільного. Це такі предмети, як історія партії, атеїзм, марксизм-ленінізм, твори комуністичних ідеологів, політекономія, діалектичний матеріалізм і до сміху подібні етика й естетика діалектичного матеріалізму. Це так якби комунізм міг щось естетично оцінити! Сміх просто подумати. Настанова до всіх цих атрибутів советської високошкільної навчальної програми з боку студентів є крайнє негативна. Проти своєї волі, кожний зі студентів проковтує цю жовч, щоб тільки дійти до кінця студій і завершити їх дипломом. А бувають випадки, що за будь який натяк, чи критичний змісл, студента викидають з інституту без можливості і права колинебудь туди чи де інде повернутися на протязі цілого життя. Тому між студентами є тісна дружба і взаємна допомога, щоб таки завершити студії, бо вони дають всетани кусок «хліба» і певніше життя.

Та навіть закінчивши студії, без приниження людської гідності не обходиться. Ще в 1963 р. було впроваджено обов'язкову 3-річну практику у всіх галузях, там де кого пішлють. До часу поки людина не відпрацює приписаного часу їй не видають диплому. Видача диплому узалежнена також і від характеристики, яку видасть партійний працедавець на місці практики. Це приневолює людей вислугуватись навіть коштом своєї людської гідності, щоб тільки досягнути бажаний диплом. Все так зорганізовано що українські випускники високих шкіл дістають направлення в Сибір і Казахстан, а московські на Україну. Таким чином замосковлення України проходить систематично за рахунок цих випускників, а український елемент з України вибуває. Є однак факт, що після відбуття тієї практики, чи навіть в міжчасі українці не радо залишаються на новому місці, а стараються повертатись до праці на батьківщині. Москалі однак не радо повертаються в свої сторони.

Якщо йдеться про суспільно корисну діяльність між студентством та інтелігенцією, то вона належить більш студентам та випускникам філологічних, журналістичних, літературних та інших того рода факультетів. Вони мають свої гуртки, чи клуби, де відбуваються відповідні вечірки з читанням творів, обговоренням тих, чи інших проблем та відмічень окремих подій. Тому дуже часто там відбуваються процеси, або так звані товариські суди, на яких «пришивають» цим студентам «націоналізм», проганяють з університетів, а не рідко передають справи і в народний суд, де вони дістають по 4-6 літ тюрми, чи виправних таборів. Це торкається зокрема тих студентів, що в гумористичний спосіб висмівають існуючу дійсність. Так було в одному літературному гуртку у Львові, де студенти декламували вірші Шевченка, де говорилось про москалів. Знова в іншому випадку за анекдот про Хрущова й Булганіна, як ще були при владі. На питання, чи вони добрі, чи погані, другий студент відповів: «зачекай аж проженуть з партії, так як Сталіна, тоді дізнаєшся.» За це було свого часу винючено шістьох студентів з університету, а двох з них дістало 4 і 6 літ тюрми. Між засудженими був студент, з яким дружила одна студентка росіянка. Вона була присутня на процесі. Як комсомолку її заставили виступати з осудом того студента. Замість осуду вона сказала написаний під час процесу вірш, якого слова мені затамилися: «Хотя я тебя сейчас должна ненавидеть, я тебя еще больше люблю!»

Її виключили з університету і мабуть з комсомолу.

Спостерігаючи життя в Україні, треба ствердити, що весь український нарід, а зокрема інтелігентська верства та студентська молодь жваво цікавляться всім, що діється в світі, в тому також життям української еміграції, від якої очікують більше сконсолідованості, ще сильнішої організованості та опанування знань потрібних для оборони прав українського народу. До нас доходить вістки про вдалі маніфестації в обороні арештованих і засланих советським режимом наших людей. Це добре, бо світ довідується про стан переслідування, що його практикує окупант в Україні. Так безкарно знищила Москва українські національні церкви в Україні, чимало історичних пам'яток і хоче до решти знищити українську культуру та її самобутню духовність. Ширення відомостей про ці злочинні вчинки режиму в Україні і поза її межами може хоч у якійсь мірі спинити цей вандалізм. Це робить молодь в Україні, а повинна робити також наша молодь і на чужині. Треба добитися того, щоб уже раз на завше чужинці вміли розрізнити нашу культуру (пісні, танці, літературу) від московської, що крім словянської мови нічого зі словянством спільного не має.

Повертаючи до русифікаційної політики Москви в Україні, з прикрістю мусимо ствердити, що в таких наших головних містах України, як Київ, Одеса, Донецьк, Харків – на керівних становищах москалів є вже стільки, або

й більше, як українців. Це створює додаткове ускладнення для навчання нашої молоді. Напр. дівчата з названих областей, що хочуть бути учительками, мусять їхати в Качул в Молдавії, або до інших областей України, де є педучилища та інститути. Рух молоді в Україні є великий, так як великим є бажання вчитися і набувати висококваліфіковані професії.

Не допоможуть Москві її драстичні методи переслідування і упродовження української молоді, ні висилки в Сибір і арешти, а також божевільні і строювання свідомих національно одиниць, як це сталося з молодим поетом Василем Симоненком. Нарід, а зокрема молодь, знають де лежить зло і що від Москви нічого доброго очікувати не можна. Тому в народі плакається віра в себе, в свою силу і свою видержливість. Народ радіє кожним успіхом своїх людей, чи груп. Навіть київське «Динамо», чи львівські «Карпати» наповняють усіх радістю, коли приносять перемогу над московськими дружинами. Поміж народом ходить багато нових пословиць та приповідок в роді: «В Нью-Йорку скоріше почуєш українську мову, чим в Києві», «Ленінград вистояв бльокаду німецьку, Україна вистоїть советську». «Видержали ми навал шведський, видержимо і советський», та багато інших.

Такий приблизно коротко схоплений стан на відтинку молоді в Україні. Я свідомий того, що це тільки мала частка того великого комплексу питань, що торкаються відтинка молоді і якщо буде змога, то ще до цих справ повернемось.

На закінчення хочу висловити деякі побажання до Вас, дорогі Друзі, що живете в вільному світі. Мене турбує те, що наша стара назва «русь» стала тут синонімом насильства, обману, тортур і всього найгіршого, що може собі уявити людський ум. Воно, те слово стало ненависним у цілій Україні, бо забагато її коштує жертв, мук і крові. Тому старайтеся в світі, де проживаєте, успішно доводити різницю між теперішнім «русом» і нашим старим історичним, а зокрема різницю між Україною і Московщиною. Ширіть правду про Україну і її благородний нарід, що мимо жорстокої неволі плакає в собі якості правдивої людяности. Нас в Україні і Вас на чужині єднає спільна ідея, служіння Україні і боротьба за її святі права і волю. Будьмо горді на те, що ми сини і дочки народу героя, що карається, але не здається. Спільно в боротьбі переможемо!

«ЛЬВІВ: ДЕНЬ ВЧОРАШНІЙ, ДЕНЬ МАЙБУТНІЙ»

ЛЕОНІД СЕРПІЛІН

(Початок в попередньому числі.)

Бернардинський монастир закладено в 1600 році. Споруджувався він на кошти й з волі Юрія Мнішека, воєводи сандомирського й старости львівського, того самого, чия дочка Марина протягом одинадцяти місяців була московською царицею – дружиною Самозванця. Мнішек доручив будівництво Павлові Римлянину – видатному майстрові, що залишив помітний слід в історії Львова.

Будувався монастир дуже повільно й довго. Минуло сімнадцять років, а він усе ще не був закінчений. Саме тоді завітав до Львова польський король Сигізмунд III. Він оглянув споруджуваний монастир і залишився незадоволений. Та й не дивно: адже Павло Римлянин задумав його у формах архітектури ренесансу – стилю, що на той час уже відходив у минуле. А король будь-що намагався не відступати від моди, пильно стежив за її віяннями, йому до вподоби був новий стиль – стиль барокко, що саме тоді здійснював свій триюмфальний марш по Європі.

Слово короля, навіть найменший порух королівських брів – закон для догідливого старости львівського. Замість Павла Римлянина було запрошено іншого визначного майстра – Амбросія Прихильного. Споруду почали переробляти: насаджувати на неї хвилясті бароккові фронтони, оздоблювати рясним ліпленням та численними шпилями.

Але й Амбросій Прихильний не довів будівництво до кінця. Причпливий фундатор ще раз змінив архітектора. Цим третім був Анджей Бемер з Вроцлава, який і закінчив спорудження монастиря в 1630 році.

Таким чином аж три визначних будівничих своєї доби доклали праці, вивершуючи архітектурну пам'ятку. Розписував її не менш відомий український живописець тих часів – Лука Долинський. Але розпис його не зберігся: через сто років після закінчення будівництва монастир був розписаний наново. Виконала цю роботу ціла група українських майстрів, яку очолювали Мартин Яблонський та Василь Береза. Проте, мабуть, найбільший інтерес являє собою невелика фреска зображує святого з Дуклі (що вважався патроном монастиря) на тлі краєвиду Львова тих часів. Це є найдавніше зображення Львова серед відомих нам. Саме цим і цікава для нас та фреска, написана старанною, але не дуже вправною рукою. Ми бачимо на ній Гетьманські вали, на місці яких нині пролягає проспект Леніна. Бачимо фортечну стіну середньовічного

ПРИМЛЯНИН, А. ПРИХИЛЬНИЙ, В. КАПИНАС!
УСПЕНСЬКА ЦЕРКВА У ЛЬВОВІ 1598 - 1630

там, де нині Галицька вулиця вливається у площу Возз'єднання. Нарешті, бачимо й самий Бернардинський кляштор. Він приліпився до фортечної стіни з зовнішнього боку, точнісінько такий самий, яким ми його знаємо й сьогодні.

Нині в монастирі міститься Державний республіканський історичний архів. Але він займає тільки житлові корпуси — колишні чернечі келії. Що ж до монастирського собору, то він тривалий час стояв замкнений. Недавно його ухвалено передати Львівській картинній галереї. В соборі розміститься один з відділів галереї, а саме відділ української дерев'яної скульптури. По суті, це буде цілком самостійний музей, хоч і підпорядкований галереї. Він ще не працює, він тільки готується в недалекому майбутньому відчинити свої двері для відвідувачів. Але директор картинної галереї Борис Григорович Вознецький був настільки люб'язний, що, не пошкодувавши свого часу, згодився показати мені скарби майбутнього музею. А їх тут сила-силенна: вже зібрано понад дві тисячі експонатів.

В який спосіб пощастило зібрати таке багатство? Та різними шляхами. Ось, наприклад, лежить на підлозі велика, приблизно на півтора нормального людського зросту — статуя розіп'ятого Христа. Ясна річ, дерев'яна. Дерево потемніло від часу й скидається на вороновану сталь. Але які ж чудові лінії цієї скульптури! Як тонко, з яким смаком, з яким дивовижним чуттям форми вони вирізьблені. Просто кажучи, вони дуже гарні, ці лінії, ними можна милуватися й милуватися. І яке чудове обличчя! Воно мертво, безнадійно мертво, проте, здається життя тільки-тільки залишило його й смерть ще не встигла його спотворити. Хоч і мертво, воно прекрасне — й своїм виразом: виразом глибокого спокою, внутрішнього умиротворення, що прийшло нарешті після довгих годин пекучої муки. І тільки в розкритих вустах, у смужці злегка вищирених зубів ще застигло нестерпне страждання, дикий біль, пронизливий нелюдський зойк про пощадку, що його не в силі заглушити навіть смерть...

Одне слово, це шедевр. Справжній шедевр високого мистецтва, висічений рукою нікому не відомого майстра.

А походження цієї скульптури таке. Був у місті Жидачеві, Львівської області, костьол. Не дуже старовинний, він не вважався пам'яткою архітектури й під охороною не перебував. Вирішили переобладнати той костьол під автобусну станцію.

Начальник станції прийшов оглянути своє майбутнє господарство. Побачив скульптури у нішах. Скривився, наче середа на п'ятницю, й покликав хлопчину-підсобника.

— Бачиш он тих богів? Щоб і сліду від них не лишилося. Ясно?

Троцити й ламати — діло нехитре. Хлопець озброївся сокирою й взявся за роботу — тільки тріски полетіли увсібіч.

На щастя, саме в цей момент нагодився до костьолу старий вчитель-пенсіонер. Він трохи розумівся на мистецтві. Негайно написав листа до Львівського відділення Товариства охорони пам'яток.

Звідти передали листа до картинної галереї. І от унікальна скульп-

На жаль, вона сильно постраждала під час операції «трощи-ламай». Все ж, мабуть, руки, які розкололися по всій довжині, від плеча й аж до пальців, ще якось можна буде склеїти. А от ступні ніг по-трошені так, що їх уже ні в який спосіб реставрувати не вдасться.

З жидачівського костюлу тоді ж було вивезено ще кілька скульптур. Звичайно, жодна ані довершеністю своїх ліній, ані силою художнього виразу ніяк не може зрівнятися з розп'ятим Христом. Та все ж у цілому скульптури з Жидачева – це неабияка мистецька цінність.

– А хочете, я покажу вам наш найбільший скарб, – мовив до мене Вознецький. Ми пішли з ним до захристії.

Найбільший скарб – це трифігурна скульптурна композиція, що показує сцену розп'яття: Христос, прип'ятий до хреста, біля його підніжжя – Богородиця й апостол Іоанн.

Ця композиція багато в чому відрізняється від постаті Христа з Жидачева. Вона виконана в іншому стилі: в стилі, який я, умовно кажучи, назвав би експресіоністичним. Вона не тільки вражає, а просто приголомшує. Різьбар, очевидно, передусім прагнув відтворити в її пластиці біль, муку, нестерпність фізичного страждання. Розтягнене на хресті, прибите до нього чотирма гвіздками, висить людське тіло. Природність, життєва правдивість, з якою воно вирізьблене, тут межує з натуралізмом. Тіло перебуває в неймовірному напруженні, власна вага тягне його вниз, але чотири цвяхи міцно утримують його на хресті. Розп'ятий не в змозі навіть віддихнути, огруддя розширилося до скрайньої міри – геть усі ребра полічити можна, а під щільно напнутою шкірою виразно вирізьблюється кожен, навіть найменший м'яз. Таки чудово знав анатомію людського тіла митець, який створив цю скульптуру! Але, крім того, він був ще й великим психологом: тут кожен м'яз кричить від болю, волає бодай про крихту співчуття, про милосердя.

Щодо постатей Богородиці й апостола, то в них насамперед звертають на себе увагу руки. Вони такі виразні, в них стільки скорботи, відчаю, безнадії, що дивишся на них, немов загіпнотизований, і вже ніщо інше, за винятком цих зсудомлених скорботою рук, не видається суттєвим.

О. КОВАЛЬ.

У КАТАКОМБАХ АУШВІЦУ

(ПРОДОВЖЕННЯ)

(СПОМИН)

По обіді цімеркомендант зарядив дрімку, очевидно, сидячу, яка тривала з годину. Дальше я рішив познайомитися ближче ще з іншими мешканцями нашої келії. Досі я знав уже менш-більш двох: коменданта кімнати й інженера Бабічека.

Слідуючий, якого я пізнав, був жид Геньо. Походив він з Варшави і був арештований за польську підпільну організацію. До бункра попався через свого блокового німця, в якого він був штубендінстом. (кімнатний послугач). В того то німця блокового викрили сс-мани доляри, які він переховував в своєму бараці. По ревізії арештували блокового, а за ним також його штубендіста, мовляв він мусів знати, що в блокового є гроші і не зголосив цього властям. Нещасний жид, хоча добре держався, до божевілля зануджав себе і оточення своїми припущеннями і висновками. Він що якийсь час підходив до дверей і свистав умовлену арію. На його свист відзивався з протилежної сторони якийсь охриплий голос і наш Геньо казав: «Морген, Мальцайт, або Гутентаг» залежно від пори, в якій це було. Був це той блоковий, з яким завше вимінювалися кількома втертими фразами.

Четвертим з черги був один робітник з Бельсна, який працюючи в текстильній фабриці «заплатив» собі за роботу кількома метрами матерії.

П'ятий був подібний до четвертого, молодий робітник, поляк, що не вийшов кілька разів на роботу до фабрики.

Шостий був згаданий вже сльонзак, що як робітник текстильної фабрики взяв зі собою додому кілька шпульок ниток. Його на воротах приловили і разом з двома попередніми через тюрму у Бельську, без слідства, перевезли відразу до таборового бункру в Аушвіці.

Тепер я вже мав повний образ моїх співмешканців і міг на будуче знайти підхід і збагнути категорії думання кожного зокрема.

Владек, той що перед обідом просив мене розповідати дещо про Україну, працював зі мною 6 місяців у кухні і тому я мав змогу докладно його пізнати. Був це поручник польської армії, а за мирних часів учитель народної школи. Сам він походив із Познаньщини, а арештований був біля Тарнова ще в 1940 р. Число в нього було 800 «з гаком» і в таборі належав до т.зв. «старих

ПОСИГІКА: ОДИН З НАШИХ. ЩО ЙОМУ ЗАЛИШАЄТЬСЯ?... ЗАКРИТИ ОЧІ І ЧЕКАТИ НЕМИНУЛОГО УДАРУ.

номерів». Літ коло 30, середнього росту зі серйозним виразом лица і такими рухами. Ще при праці в кухні звернув був на себе мою увагу своєю товариськійстю, тактом, солідністю і гідною поведінкою. І хоч ми перед тим, аж дуже близько зі собою не жили, то тепер наша приязнь чимраз більше затіснялася,

Третій наш товариш із кухні Ян Шпрінгер родом з Ченстохови – був тип неопанованої людини і не зраджував за багато інтелігенції. Був це звичайний робітник, який не застановлявся глибше над життєвими проблемами, тому і розмовляти з ним було можна тільки на обмежені теми. Особливо улюбленою темою для нього були «дзєвкі», про які то він не міг наоповідатися, будучи ще в кухні. Тепер він ходив по кімнаті і проклинав світ, людей і матір, що привела його на цей світ. Не міг знайти собі місця й спокою. Виглядав мов хижа птиця, що попала до залізної клітки і в безсилій люті розбиває свої крила. Наша присутність все ж та- 339

ки його успокоювала дещо і він сідав собі на долівку й поринав у думках.

Владек тимчасом попросив мене знову, щоб я продовжував розпочату перед полуднем розмову.

«Знаєш — казав він мені — я так любив читати Сенкевича, Радзівічувну й інших польських письменників, які писали про Україну, що сам собі дивуюся. Признаюсь тобі, що якісь незрозумілі навіть для мене симпатії огортають мене дуже часто до України, хоча свідомий того, що Україна польською не буде. Я не раз носився з думкою пізнати зблизька ті землі, той нарід, його культуру, історію, літературу та завсіди якось не було нагоди.

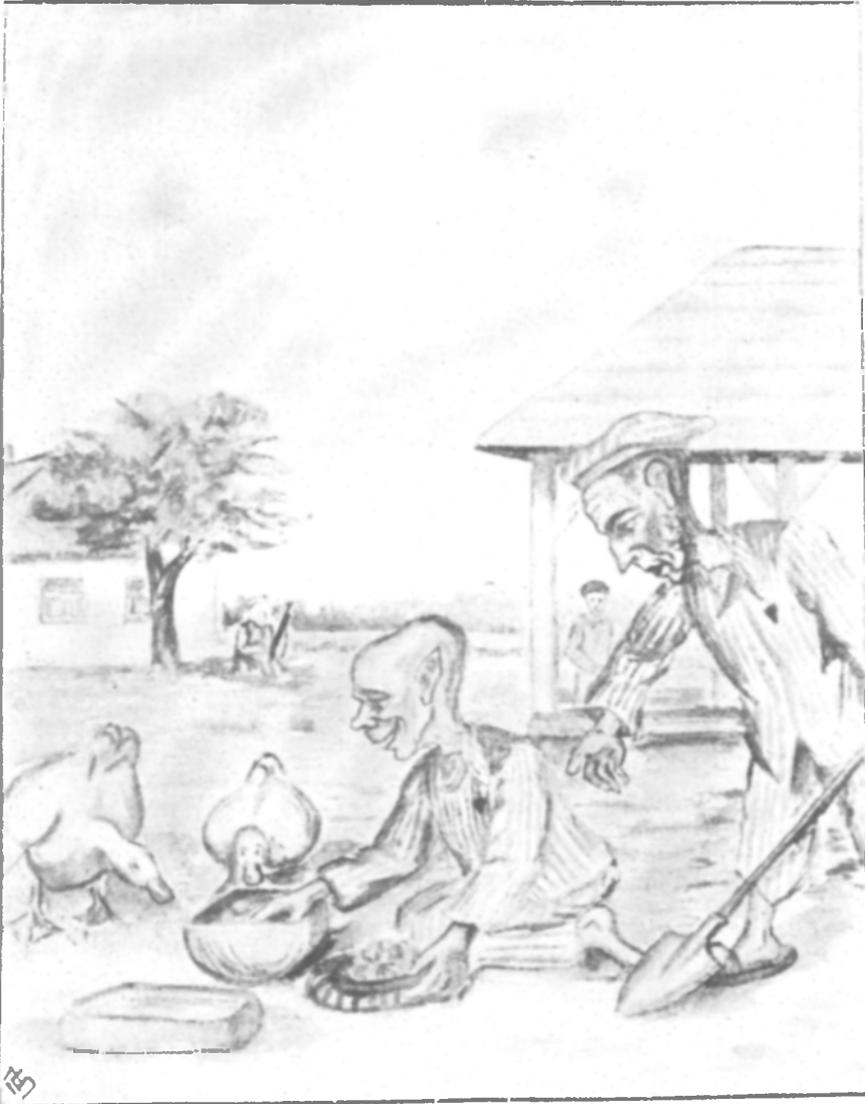
Тепер думаю не відмовиш мені тої приємности і час нашого побуту тут посвятиш моїй цікавості. Я свідомий того, що нас кожної хвилини можуть відправити до печі, але живий про живе думає...»

Я, зрозуміло, не міг відмовити йому цього, а навпаки, дуже радо відповідав на всі питання, що його цікавили.

Просив мене вивчити його декілька віршів, Шевченка, Франка, оповідати йому важніші твори українського письменства, історичні події і їх пов'язання з польською історією. Говорили ми також про новіші польсько-українські відносини та потребу правильної розв'язки цього питання на майбутнє. Уже з першого дня почавши, ми щоденно продовжували наші розмови. При виучуванні поезій на пам'ять виникло також питання мови і мій ученик попросив мене, щоб я щоденно давав йому також лекції української мови. Мені, як і йому такі зайняття справляли велику приємність, бо й не счувалися, як скоро минав час, тоді коли інші, охоплені кліщами жорстокої дійсности жили постійно уявою чорної стіни, тортур, шибениць, крематорія. До того почав дошкулювати голод. Тих харчів що ми їх одержували, було за мало щоб жити, а за багато щоб згинуті. Однак животіти можна було ще довго.

Третього дня нашого сидження, якось передчасно з вечера почувся на коридорі рух. Ми насторожили вуха, що там діється, аж тут нам під носом відкрилися двері і бункровий каліфактор у супроводі сс-мана викликав моє прізвище. Я задеревів від несподіванки. Чому якраз мене. Повторення мого прізвиша й імени та таборового номера привело мене до притомности і я зголосився, виступаючи з ряду. Ще більше було моє здивовання, коли каліфактор викинув мені з коша кілька малих пакуночків. Двері знову зачинилися і я при слабому ще світлі доглянув зворотно адресу моєї мами. Зворушення клубком підкотилося мені до горла і хоч як це не було моїм звичаєм, очі наповнилися слізьми. Я стояв і сам собі не вірив. Та ж жодних пакунків діставати в таборі не можна було. Листа я щойно зміг написати на п'ятому місяці мого побуту в Аушвіці, а тут посилка. Всіх було 5, щоправда маленькі 250 грм., але з цінним змістом. В кожнім було трошки перетопленого масла. цибулька, часник, сухарик.

Що діялося під цю пору в моїй душі, зможе собі уявити докладно тільки той, хто раз у житті такий момент пережив. Мати, брат, сестричка — рідний дім — усе це в яскравій формі відбилося в моїй уяві і мішанина найрізноманітніших почувань розшматову-

П.ОСИПКА: ПРИПАДКОВЕ ДОЖИВЛЕННЯ НА ПРАЦІ ПРИ БУДОВІ «ФЕЛЬДШОЙ-НЕ (СТОДОЛА) БАБІЦ».

увала серце. Це ніщо інше, як видимий знак Провидіння, що і тут в найтяжчих хвилинах життя не опускає людину і подає свій промінчик надії й віри.

«То неслихане!» — дивувалися співжителі. «Еміль естесь щенсливи!» — завидували інші. І я, здавалося, дійсно був щасливий.

Зразу приступив до розподілу цих дарів між голодних товаришів недолі. Вони усміхалися, дякували й завидували. Така сама історія повторилася ще два дні пізніше. Було ясно, що вийшло нове зарядження, яке дозволяло висилати поштою 250 грм. посилок.

Так проходили далі дні однакові, сірі, нудні. Ми з Владиком продовжували наші цікаві лекції, а інші нудьгували та спорили.

«І як ви можете отак спокійно розмовляти собі, начебто ви знаходилися не в «бункрі смерті», а на волі в касині при шклянці пива і милій товариській розмові...» висловлювали своє здивування співмешканці. — «невже ж у вас нерви із сталевого дроту?, завидуємо вам — ви щасливі».

Коли одного пополудня, ми отак собі розмовляли, якась тінь майнула в горі коло вікна. За хвилину почувся стукіт дощок, а ще одна хвилинка і в нас у келії стало темно. Всі жахнулися, а комендант келії прошепотів: «Єзус, Марія — розвалка»... Стало тихо, як у гробі тільки згодом шепіт молитви рознісся у темряві. В декого із грудей добувалися зітхання. Я надслухував. Цих кілька хвилин вичікування здавалися безконечними. Думки, що настирливо стадами пхалися до голови і створювали жахливі видовища, я старався всіма силами відганяти. Десь аж із дна душі розпукою кричало: «жити, жити, жити...» А дійсність показувала, що оте життя зависло на слабенькій волосинці, бо в коридорі підземля мелля спинився гук, стукіт ніг, брязкіт ключів, якісь голоси, а все це зливалося в одну грізну симфонію, що хвилями жаху охоплювала злиденні жертви.

Я далі вперто надслухував. Вже можна було розділити окремі голоси, викликування якихсь номерів і скрипіння дверей, що отворилися і замикалися. Цей рух ставався чимраз виразнішим і ближчим. Вже чую, як коменданти сусідніх келій складають звіти. Нр. келії 15. 16...17... і мов опарені кидаємося у дворяд, бо ключ заскреготів у наших дверях. Заблисло світло, двері відчинилися і ми мов на сцені побачили панів нашого життя і смерті. Комендант келії з усієї сили зголосив... Целле 18 белегт міт 9 Гефтлінге».

Нас пронизало кілька пар гестапівських очей. Лягерфюрер Авмаєр держав у руці листу, біля нього стояв шеф політичного відділу оберштурмфюрер Грабнер, далі стояв — ходяча смерть — Боєр і інші кати з «зондергеріхту». Ми всі стояли, мов замуровані. Перший погляд лягерфюрера зупинився хвилину на нашому цімеркомендантові і він поставив йому кілька питань на які наш старий швидко відповів. Лягерфюрер поглянув на листу й махнув рукою. Що означав цей рух, годі було догадатися. Це саме повторилося зі старим сльонзаком, двома фабричними робітниками, Геньом і на чергу прийшов чех Бабічек. — «Вас біст ду, унд ві геіст ду?» (Хто ти є і як називаєся?) — загарчав лягерфюрер.

Висока, похила постать чеха скидалася тепер на образ Євангельського святого в візантійському стилі. Своїм лагідним голосом і незвичайною ввічливістю, робив враження дійсно невинного чо-

П.ОСИКА: СМЕРТЬ ПІД ДУШАМИ. В ГАЗОВІЙ КОМОРІ.

ловіка. Дещо тремтячим голосом відповів: «Я чех, інженер — на-
зиваюся Бабічек Йосеф Нр...»

« — Во гаст ду геарбайтет?» — (Де ти працював?)

« — ДАВ — технік, прошу» — була знову найввічливіша відповідь.

« — Варум зіцст ду да?» — (Чому тут сидиш?)

« — Не знаю, прошу пана лягерфюрера, я чесно працював і хотів працювати. Мене забрали від роботи нічого не сказавши.

Очі лягерфюрера забігали живо й пронизували наскрізь нещас-
ного чеха, що останками сил ще тримався. Він подивився до
листи, подумав хвилину і глянув на Грабнера допитливим погля-

дом. Коли той нерішуче здвигнув плечима, очі лягерфюрера перескочили на сусіднього Боґера, звідки слідував притакуючий рух головою.

Ми весь час слідували за кожним рухом тої незвичайної сцени, напруження доходило до свого вершка.

Одержавши притакуючу відповідь лягерфюрер махнув рукою, але той рух був уже інший ніж передтим, бо вказував на вихід в коридор. Без слова, мов загіпнотизований, вийшов наш Бабічек з опущеною головою з кімнати.

Тепер на черзі був я. Після такої несамовитої дії я стояв з душею в п'ятах, однак не смів того на зовні показати. На запит хто я, де працював і за що тут сиджу, я відповів одним душком на заікнувшися. Лягерфюрер дивився весь час на мене своїми малими гадючими очима, в яких скакали зловісні вогники. Я глядів уже на рух руки і думав: — сюди, чи туди.

Лягерфюрер звернувся до свого товариства і просичав: «дер бляйбт гір». (цей остається тут)

Мені затремтіли коліна і я схопив усі сили, щоб не повалитися. З моїми двома товаришами з кухні пройшла та сама процедура і за цим замкнулися двері нашої кімнати та згасло світло.

В цьому моменті сталося щось неожидане. За виїмком нас двох чи трьох, всі решта попадали ниць і вилися у судорогах, як щенята. Мені зробилося також слабо і я почув, як очі мої покривалися поволокою млости. Я сперся на стіну і намагався прийти до рівноваги, весь час здрігаючись. Це приходило нервово відпруження. Всі інші жителі, які лежали на долівці, все ще дальше тряслися мов у лихорадці, й сичали і дзвонили зубами. В них мішалося відпруження із хвильованням і втіхою, що й цим разом пощастило цілими вийти. Я тимчасом приходячи до себе, наслухував далі. Десь там на коридорі чути було, як з останніх сусідніх кімнат вибирали в'язнів і вкінці почулася команда:

«Аллес аусціген, льос!» (Все роздягати, скоро!)

Чути було якийсь придушений шум і вигуки:

«Льос, льос, шнелер, беайльт ойх!» (Скоро, скоро, швидше поспішайте!)

Зі сторони в'язнів не чути ані одного звуку. Коли роздягалися, хтось там спитався, чи черевики мають задержати на ногах, а у відповідь почулося крикливе: — «аллес габе іх ґезагт» — (все — я сказав) — За якийсь час впала нова команда: «треппен ауф, марш, марш!» (сходами вгору, марш, марш!)

(ДАЛІ БУДЕ)

ЄПИСКОП УАОЦ ОРЕСТ ВІДВІДАВ СУМІВСЬКИЙ ТАБІР НА ТАРАСІВЦІ» В В.БРИТАНІЇ, ЛИПЕНЬ 1970 Р, ДЕ ВІДПРАВИВ МОЛЕБЕНЬ І ПРОВІВ ЧАС НА РОЗМОВАХ – З КОМАНДОЮ І ТАБОРОВИКАМИ.

людей України

МИХАЙЛО СОРОКА

Поміж в'язнями каторжниками в ССРС, що вже 30 літ, з малими перервами, нарається в нелюдських умовах в'язниць і концлагерів, знаходиться людина, яка більш як половину свого життя провела в жорстокій неволі передше польських, а відтак сов'єтських окупантів України. Цією незвичайною людиною є Михайло Сорока, народжений в 1911 р. в Західній Україні. За свою участь в українській визвольній боротьбі, М. Сорока став жертвою большевицького терору, знущань і поневіряння, задержавши при тому людську гідність і національну честь політв'язня. Про нього і про інших українських борців за свободу, заговорили недавно документи, які були публіковані на Заході. При тому продістали-

ся до вільних країн також портрети деяких в'язнів, а між ними також і М. Сороки, що їх опублікувала італійська організація «Європа Чівільта».

Ще в 1966 р. в своєму зверненні до Голови Спілки Письменників України, відомий в світі в'язень-борець Святослав Караванський писав в обороні М. Сороки:

«В Дубравлагу й досі нидіє жертва сталінського беззаконня – М. Сорока. Арештований 1940 р., він був безневинно засуджений тодішньою бандою Берії на 8 років. 1949 р., повернувшись до Львова, він був знову арештований і засланий в Красноярський край за те, за що був арештований 1940 р. Отже, М. Сорока був двічі покараний за один «злочин». Але ж «злочину» ніякого не було. В 1951 р., Прикарпатський військовий трибунал визнав його реабілітованим в справі з 1940 року. 1952 р. М. Сороку арештували втретє. Цим разом проти нього висунуено обвинувачення в приналежності до вигаданих лагерних «організацій». За цей «гріх» йому дали 25 років. Коли допустити, що Сорока й справді був членом цих організацій, то й тоді не заслуговував би він такого нелюдського строку, бо його «вина» має аж три облегливі обставини».

Наразанський глибоко виявляє советсько-московське беззаконня:

«1. Строк 1940-1948 рр. М. Сорока відбув безвинно, а тому, розчарувавшись в справедливості юридичних інстанцій, шунав справедливості в чому іншому.

2. Період, коли відбував ув'язнення М. Сорока, позначився як період знущання, свавільства і безсоромного геноциду ув'язнених, тож і поява таборових підпільних організацій була свого роду формою самооборони.

3. Ні суд, ні слідство не виявили ніяких конкретних дій цих наскоро-спечених «організацій»».

Підсумовуючи, Караванський доходить до жахливих стверджень:

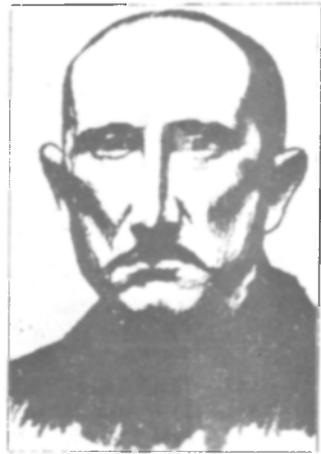
«На сьогодні, Сорока, після першої судової розправи, відбуває 26 рік кари. І це в той час, коли наше законодавство передбачає найбільший, максимальний речинець — 15 років. Відсидівши весь строк, М.Сорока пробуде в ув'язненні 38 років! І це будучи судженим вперше!

Як подає «Європа Чівільта», М. Сорока разом з Д.Верхоляком, Ю.Даніелем (що недавно вийшов на волю) та з іншими в'язнями зверталися з протестним листом 19. 23 і 26 травня 1969р. до генерального прокурора СССР в обороні А.Гінзбурга, який в тому часі був проголосив голодівку. В червні того ж року вони зверталися з протестним листом до Президії Верховного Совета СССР в справі нелюдських умов в Мордовських концлагерях. Надлюдські зусилля українських каторжників, їхня моральна постава і боротьба за право бути людьми, сприяють, як видно також і скріпленню міжнаціональної дружби та солідарности. Немає сумніву, що постава українських політичних в'язнів з 25-літніми і довшими вироками, надає стійкої моральної постави і в'язням інших національностей, що мають коротші вироки. За італійською публікацією «Європа Чівільта» подаємо тут ще три портрети в'язнів Мордовського концлагеру ч. 17-а, Дубровлага. Ці портрети нарисував в'язень Юрій Іванов.

— Володимир Леонюк, нар. 1932р. в Бересті. Засуджений в 1951 році на 25 років ув'язнення за участь в українському націоналістичному підпіллі.

— Ярослав Гасюк, нар. 1925 р. в Станіславі. Засуджений 1960 року на 12 років ув'язнення за зв'язок з українським націоналістичним підпіллям.

— Богдан Христинич, нар. 1929 в Тернополі. 1959р. обвинувачений в участі в українському націоналістичному підпіллі; засуджений на 10 років ув'язнення в таборах сворого режиму.

ВОЛОДИМИР ЛЕОНЮК

ЯРОСЛАВ ГАСЮК

БОГДАН ХРИСТИНИЧ

ПІД ЧУЖИМИ ВІТРАМИ

Від кількох літ літературна молодь України має змогу деб'ютувати в окремому альманахові названому «Вітрила». З Вітрил 1967, з яких містимо тут кілька вибраних творів, складається враження, що талановиті молоді в Україні не бракує. Там поміщено спроби 55 молодих авторів, де крім віршів є також проза, а побіч української мови аж шість авторів (мабуть більшість неукраїнського походження) вживають російської мови.

Тематика тієї творчости крім штампів офіційного соцреалізму, носить позначки інколи глибших студій минулого свого народу і філософського осмислення його сучасного з проєкцією на майбутнє.

«У попелі я бачу жар мети», пише Олена Лаврів, а Людмила Грицик повна пошани до рідної матери, бачить як на її долонях «одцвітало добро і зло» ... «і живуть на долонях матери усі люди моєї землі».

Дехто з молодих шукає поетичного надхнення в історичному минулому, виявляючи патос і захоплення. «Ми жили – і в Царграді тремтів султан...«Я Січ Запорізька!»... «Ви онукам про душу мою розкажіть» (Георгій Люлько). «Зростали безіменні святослави. Щоб підхопити горде й величаве: «Іду на ви!» (Василь Моруга).

Жага творчости молодих хоч несміливо і боязко, гнана чужими вітрами московської цензури, прозраджує все-таки пов'язаність з коренем української духовности і прямує до рідних берегів.

О.

Поетич
Проза

Вітрила

Світляна Жолоб

Народилася 1947 року в селі Межи-річі на Чернашині. По закінченню школи вступила до КДУ. Нині – студентка філфаку. Друкувалась у районній, обласній та республіканській пресі.

ЖОВТЕНЬ

Идуть по стерні дівчата сумноокі –
Журливо тане їх пісенний слід...
Над Россю верби ждуть когось і досі.
Як ждали вчора, ждали сотню літ.

Злиняле небо
 стомлено осіло,
Іржаві трави гнуться до землі.
Пливуть сирти, і дим, і журавлі,
І пахне в світі гірко та осінньо...

Візьми цю мить, як хліб святий беруть,
Щоб не забулося, не стерлося, не здалося:
Гірка стерня... І запах нових рут...
Піснями й житом засівали осінь...

ДВІР

Пам'яті бабусі

Чорнобривці зів'яли під вікнами,
Лободою стежки заросли.
Сліпне хата – бабуся правічна,
Сині сльози ллються у слив.

Розбрелись по сусідах нури,
Слід простиг за голодним котом,
Відлетіли лелеки зажурені, –
А того й не помітив ніхто...

І ніхто вже не скрипне хвірткою,
Не погляне в віконце старе.
... Ще барвінок не зріс над тіткою,
І не встиг потемніти хрест...

Михайло Романушко

Народився 1946 року у місті Володимирі-Волинському, та майже все свідоме життя пройшло в Кривому Розі. Там закінчив середню школу-інтернат ч.1, працював на металургійному комбінаті. Відтак навчався у Дніпропетровському держуніверситеті на філологічному факультеті. Поезію вважає перш за все способом мислення. Кожен вірш повинен бути вигуком мореплавця, що побачив на обрії не знаний досі берег.

НАСТРОЄВЕ

Згрибають до купи листя... Воно все пада і пада...
Пахне повітря димом, осінню повітря пахне...
Печально звучать органи, органи осіннього смутку,
Срібного чистого смутку, осені світлі скрипки...

Чи є я, чи ні – не знаю... В усьому себе відчую:
І в листі оцім опалім, і в тому, що зеленіє,
І в чорній землі вологій, і в кожній дощу краплині,
І в синій безодні неба, і в зіроньці вечоровій,

У зжатоному стиглому житі, в прозорості вод джерельних –
Немає цього без мене, без цього мене немає.

Не збудую я білу вежу,
Не замкнуся на сто замків,
Щоб на білий папір мереживом
Виливать солов'їно спів.

Як на прощу – піду на площу,
На збіговисько ста доріг –
Хай там б'є мене і полоще
Вітер мрій і турбот людських.

І вдихну я на повні груди
Всеочисного вітру лет,
Щоб не мати у серці бруду,
Коли й справді я є поет.

Підкорюся душі наказам
І пройду через сто тривог,
Щоби стати дороговказом
На тернистих стежках епох.

(Уривок з поеми)

РОКСОЛЯНА

Пульс часу безупинно б'ється.,
Пролинули і дні, і роки...
І спогадів важенні кроки —
По незагоєному серцю,
По попелищах мрій дівочих —
Карбуються посеред ночі.
... Не спить султанова дружина,
Зітхає сумно собі нишком.
Їй зоряна згадалась тиша,
Розбита брязком ланцюгів,
Як весла виорали з сині
Невільничий тужливий спів:

«Гей, чужа сторона,
На душі — тяжина,
Гей, лишилася нам
Тільки дума сумна.

Гей, пани-молодці,
Нема шаблі в руці...
Біле тіло ятрать
Скуті міцно ланці.

Гей, страшная тюрма,
І втікати — дарма...
Полетів би, мов птах, —
Тільки крилець нема».
Та інша ніч... Рве вітер хмари,
І хвилі круг човна ревуть...
«Дай, Боже, бранцям добру путь,
Приспи сторожу — яничарів...»
Усіх богів, яких лиш знала,
Молила. Хтозна, чи вблагала...
А скільки їх, таких ночей,
Повитих бурями й вітрами,
Залишили у серці шрами
І гнали сон з її очей...

Анатолій Гризун

Народився в 1948 році в селі Жовтнево-му, Конотопського району, Сумської області. Вірші пишу з молодших клас. Неодноразово був учасником семінарів початківців – старшоклясників, що їх проводить Спілка письменників України. Поезію люблю всією душою. Перекладаю на українську мову білоруських та деяких німецьких поетів. Кожний день мій у болючому чеканні: як вилити душу у мереживо образних рядків?

Коли вража підлість засичить,
Щоб тобі вчинить смертельну рану,
Україно! Ти мене навчи
Гніватись нутровищем вулкана.

Її зачаття скапує сльозою.
Її зачаття – з смертю віч-на-віч.
Ненависті й любові пересіч –
Мов двох мечів у колотнечі бою.

Є все у ній: чадні серпневі фарби,
Холодний пульс дзвінного джерела.
З одвічності поетових інфарктів
Температуру трепетну взяла.

Я знаю: дивна догматичним суддям
Напруга поетичних буйноцвіть.
Та щоби вірш теплив серце людям,
Він мусить перш поетове спалить!

Кому патетина...
Кому тендітні квіти...
Та розрізняйте мудро і тактовно
Тяжке мистецтво – правду говорити
І хиже зло – мовчати красномовно.

Щоб не врилась підлота, не втишилась малість,
Аби потім затьохнати зла солов'єм,
Я щодень розтинаю по діагоналі
Землю, сонце і серце своє.

ПОЕЗІЯ

УПОДОБАННЯ

УРОЧИЙ ЧОТИРИВІРШ

д-р. роман кухар

В цьому числі «Авангарду» містимо декілька поезій д-ра Романа Кухара, що znаний під своїм літературним псевдом як Р. Володимир. Уродженець західної України, середнього віку, др. Р. Кухар став професором мов на одному з американських університетів. Відомий не тільки зі своєї поетичної творчості, але також як суспільно-політичний діяч. Про його доповіді з українською і східноєвропейською тематикою серед американських кіл згадують не рідко американські часописи.

Літературні надбання Р. Володимира представляють собою чималий список. Він друкувався в багатьох журналах, також і в чужомовних.

З виданих творів належить відмітити «До країни провесни», «Вітчизняні поеми» і «Сучасне».

Більша збірка вибраних творів «Палкі серця» появилася в 1964р. в друкарні УВС в Лондоні. В цьому році в Чикаго (ЗСА) появилися дві менші збірки «Височій, життя» і «Прапори думки» з яких передруковуємо кілька поезій.

Р. Володимир має приготовані до друку прозові твори «Нація на світанку» — роман з визвольної боротьби 1920-1940, «Світ Людини», і «Верхівями буднів» — збірки оповідань та книга перекладів (з чужих мов).

ІСТОРИЧНА СВІТЛИНА

Задихались подихами Придніпров'я...

Рідна земле!

В нутку мізку вперто в'язне тямка з учорашнього:
— Там, на корінній землі, ви права свого домагайтесь,
тут же, боронь Боже, й не загадуйте за нього. —

Рідна земле!

Ось таки припали до живого лона,
до сердець осамітнілих горнемо,
ген, за обріями залишивши спорохнявілу, бучну державу...

Рідна земле!

Рідна споконвіку, тільки ж досі ще не вільна від займанців:
як не *mensch* і *weg* гукають,
то беруть на допити, все «што» і «как?» гадюками шиплять,
від непам'ятних часів кочівниками, гайворонням насідають...

Рідна земле!

Зайдам бо притичини знайти не трудно:
наше право ще від Готів,
наше — від Ягайла,
а то хоч — від Переяслава...

Рідна земле!

Не втямки їм, що трипільські свояки
землю ралом скородили, воликів, корів держали,
гличини узорами й усякий посуд живо розмальовували,
стоянки, житла свої по — рідному чепурили,
гостям здавен були раді — чим хата багата.
божества, святих і душі предків почитали,
матір над усе на світі шанували,
як і незчисленні покоління їх нащадків.

Рідна земле!

Що завглибшки мамутових бивнів
тут земля дідів та прадідів козацьких,
зайди не зважали...

Рідна земле!

Тож заходились усі ще раз, як споконвіку,
наново мечем і кров'ю свого права доходити...

Мати, рідна земле!

13. травня 1968

ПРИСВЯТА

Коли б у житті й не було вже мети
Докраю зацькованій кволій душі,
Одна ще підпора їй лишиться -- Ти,
Свята Україно, колиско усіх.

В потопі -- Ти острів народів спасен.
Що Яфета знав і трипільські часи.
Ти й матір'ю стала слов'янських племен,
Країно чудес, гомінкої краси.

Недаром Андрій благословив Тебе,
Світильником людства, хвалою нарік --
Відкинувши марні дочасні скарби,
Святиною духу існуєш навек.

Який уже враг не в'язав Тобі рук --
І гот, і татарин, москвин, і поляк...
В'язнить і сьогодні московський байстрюк,
До лона ж Твого припадає земляк.

Тебе він голубить кривавицею,
За Тебе в історії кров'ю платить,
Ти вічною в нього обітницею,
Для Тебе вмирає й живе кожну мить.

* * *

Я світ привітав, попрощаю й його
Твоїм осяйним, найдорожчим ім'ям,
Батьківщино, відданий Божий слуго,
Тобі до останку молитва моя:

Щоби Твоя правда світами пройшла
І, право Тобі привернувши святе,
Любов запалила, в'язниці знесла,
Нехай буде Господа воля на те!

7.7.1968

БЛАКИТЬ ДАЛЕЧИНІ

У молитву лісів устряває доби колотнеча,
Рев пропелерів злагоду з тихих теренів прогнав,
Заганяє в полон світова метушня безконечна,
Голови прихилити нікуди, душе самітна.

Щонайдальше звідсіль, від домен гуркотечі й засилля,
Понад обрій незнаних країн, у минуле злети,
Де цілинним і первісним подихом далеч окрилить,
Ачей там на загірній землі хоч досягнеш мети.

9.7.68

РАНКОВА ПОЛІФОНІЯ

Дзелень
пісень —
птахів
розспів.
Світлінь
квітінь —
рослин
невпин.
Неітон
гуртон
і прозелень
благословень!

Горіння
проміння —
вітання
світання

Небесне окрилля —
чудесне всесилля.
Людино, встань,
життя доглянь!
Добравшись весел,
виходь човенцем
на плесо знесень.

6.7.1968

«ПАН ТАРЕЙ»

Змінилися часи?
Щоб вижиття лише,
Добробут над усе ...
Духовість? — облиши.
Все вказує на те:
Марніє дух — титан,
Росте число міщан,
Жадібність їх росте.
В житті їм догоди,
Та їхнього не руш.
Хоч прозира з їх душ.
Таке було здавен —
За руном золотим
Вганяв бесь світ; між тим
Творив же й Діоген.

24.6.1968.

ДЗВОНАРКА

(Про автора гляди Авангард ч. 3/95. стор. 183)

Коли дзвонила до церкви черниця Оксана, дома всидіти ніхто не міг. Старі й малі, хлопці й дівчата вбиралися якнайкраще і поспішали на поклик того дзвону.

Як не до церкви, то хоч ближче до тих чарівних звуків, що розсипала якоюсь магичною силою та незвичайна дзвонарка.

Вони, ті звуки, котилися верхами кучерявих дерев, похилих стріх і линули далеко-далеко у рівний і безмежний, як море, степ.

Там, у тому степу, ті звуки хвилювали ніжні головки волошок, будили від сну тендітну берізку, змушували усміхатися рудоверхий боркун, спинали невгамовне перекотиполе.

І здавалося тоді перехожому, що всі ті квіти вторять дзвонам. І не дзвонять, а співають про свою долю, виливають сум і радощі, які так довго не давала висловити їхня німота.

Черниця Оксана пристала до церкви після розпуску якогось монастиря над Дніпром. Була вона молода і струнка. З її тугої постаті аж випирала сила життя, хоч як ретельно ховала її чернеча кирея. Глибокі сірі очі дивилися на світ з якоюсь холодною байдужістю і презирством, а між тим здавалося, що у глибині тих очей, десь на самому дні, ховалася якась нікому не відома таємниця.

Життя поклато на її молоде лице дві рівні зморшки біля уст. Саме там, де на людському обличчі народжується усмішка. Але черниця Оксана ніколи не всміхалася, і від цих зморшків віяло скоріше якоюсь скорботою, ніж радістю. Воднораз і очі, і скорботні зморшки, і гордо піднята догори голова, і струнка постать створювали у ній якусь величність і неприступність.

Черниця Оксана виконувала всі обов'язки по церковному господарству, а крім того вона добровільно брала на себе обов'язки дзвонаря. Вона любила дзвонити до церкви, і особливо прекрасно лунав її дзвін навесні, на Великодні свята. Мабуть, пташки і квіти допомагали їй у тім дзвоні. А восени вона дуже рідко дзвонила, і сама впадала у якийсь не самовитий сум, а якщо й дзвонила, то звуки були переповнені якоюсь невимовленою тугою. Зате навесні вона розкривала перед усім світом ту таємницю, що так глибоко приховувалась у її скорботних очах.

Ось вона дзвонить. Ось вона сіпає шосили за мотуз найбільшого дзвону. Вітер підхоплює цей звук і несе тривожити усе живе в навколишнім світі. Та це ж той перший поцілунок, який вона дістала від свого милого після довгих страждань.

Ось розкотилися часті звуки найменших дзвонів — це вони йдуть удво на гору, збирати квіти, і ті квіти так мило всміхаються їм.

Ось покотився степом довгий відгомін якогось невиразного звуку — це вона чекає на нього під лапатам кленом. Знову радісні звуки маленьких дзвоників — це він іде. Це він обіймає її! Це він цілує її!!!

Ось чується сумовитий звук середнього дзвону — це вони розстаються, це він наділяє її останнім поцілунком і вона бажає йому щасливої до-

Знову радісний звук — це вони зустрічаються знову.

А ось замовкли всі дзвони. Лише луна їх котиться далеким степом. Це вона забула про нього, це вона хотіла його замінити іншим.

Щосили сіпнула вона за мотуз тріснутого дзвону — хрипливий звук тривожними перекатами покотився з дзвіниці — це поцілунок чужого. І далі пішли звуки, переповнені найбільшого суму й скорботи — це покинув її милий.

І ніхто не знав, що творилося тоді на тій дзвіниці під чорною чернечю киреєю. Щоразу, затихали звуки, вона обертала в далину своє обличчя з заплаканими очима: безмовно кликала його.

О, прийди! Я порву цю чорну кирею, я віддам для тебе всю силу життя, яку так міцно стиснув цей чернечий поясок.

О, пробач мені, не будь такий жорстокий!

О, прибудь до мене хоч на хвилину, дай мені змогу показати тобі силу моєї любові, а після цього хай хоч небуття.

Вона розплющувала очі і пильно вдивлялася у ті постаті, що спокійно чимчинували до церкви. Вона знала, що сподівання її марні, що він не прийде, але все ж в ті короткі хвилини чекала його. І їй ставало легше. А потім знову у її очах з'являлося повне презирство до цього світу і до цих людей.

Часто вона питала себе: що б вона робила, якби не було цих дзвонів кому б вона розповідала про своє горе? А так її слухає і степ, і небо, і пташки, і квіти, і стрункі тополі, шовкова трава. А тоді хто? Люди?

Людям цього розповісти не можна, бо вони не зрозуміють її.

Якось восени у неділю черниця Оксана встала рано-раненько. У цей день душу її стискав якийсь особливий сум. Осінь — це найтяжча для неї пора, це той час, коли покинув її милий. Вона не могла дивитися на пожовкле листя, що падало з дерев, бо їй здавалося, що то обриваються її надії.

Їй захотілося у цей день задзвонити так, щоб зняти з серця хоч частину цього великого суму.

Коли вже йшла до церкви, то побачила на дзвіниці якихось людей. І раптом вгледіла, що ті люди знімають її дзвони.

Щось немов сіпнуло її. Прожогом кинулася до церкви, не думаючи над тим, чого вона біжить і що вона може зробити. Миттю опинилася на дзвіниці. Всі дзвони уже були зняті, крім одного надтріснутого, як її життя. Люди у зелених сорочках зустріли її стрілами глузливих посмішок. І раптом та таємниця, ті крихти надії, що були у глибині її очей, відразу втопилися у якесь провалля, на лиці безроздільно запанував безпросвітній сум. Вона рішуче ступила через гурт зелених сорочок і...

Бачили люди, як чорна кирея розвіялася по вітру, як билосся об виступи дзвіниці тіло. Вона впала якраз перед церковними сходами. Її обступили люди. Тугий пасок тріснув, кирея розметнулася — і перед зачудованими поглядами з-під киреї вирвалася і полинула у вічність та сила молодості і життя, яку так ретельно ховала черниця аж до смерті.

За «Лихом з Розуму»

НАУКА
КУ
ЛЬ
ТУРА
МИС
ТЕЦТВО

М. ДОЛЬНИЦЬКА
«ЗАЖУРИЛАСЬ УКРАЇНА» • ЕМАЛЬ 1960.

МИСТЕЦТВО І ПОЛІТИКА

Стаття яку тут містимо за згодою Автора, була в Альманаху «Провидіння» і вийшла окремою відбиткою в В-ві «Америка» в 1970 р. Поручена тема є настільки актуальна, що ми вважали за потрібне поділитись її змістом з нашими читачами. Подаємо її з деяким скороченням. Це допоможе з одної сторони молодим мистцям розуміти пов'язання їхньої творчості з національними джерелами і цілями, а з другого бо-зверне увагу суспільно-політичних діячів на мистецтво як неперевершений засіб духового росту й виразу внутрі української спільноти, а ще більше в стосунках з зовнішнім світом.

Ред. «Авангард»

Багатьом з наших людей чужі були і, на жаль, ще й далі не знаходять зрозуміння такі питання:

- Що таке культура українського народу та що становить її верхи й основий духовий паритет;
- Яку форму повинно мати таке ширення відомостей про ту культуру, щоб воно притягнуло увагу й здобуло належний респект у світі;
- До яких осередків і до кого ці відомості про українську культуру треба скеровувати;
- Що з нашої культури дійшло вже до осередків західного світу, в якій формі і з чийм ярличком присвоєння;
- Що ширить ворожа пропаганда наших сусідів про нас і про наш культурний рівень і що – за їх твердженням – є основою культури Українців.

Перш ніж приступити до побіжного розглянення наведених питань, варто пригадати деякі явища з новішої історії українського народу.

Український нарід увійшов у XIX і XX століття обдертий і ограблений минулими подіями та доведений майже до голого етнічного кореня, з якого бурі історії обірвали пишноту княжої державности, лицарський розмах козацьких республік. Золотоголове боярство і буйно-шляхетська верства в кармазинових деліях розбіглися по чужих царсько-королівських дворах, шукаючи привілеїв і потвердження прав на особисті маєтки.

Сангушки, Сапіги, Острозькі, Вишневецькі, Тишкевичі й інші внесли новий блиск до польської магнатської верстви, а інша хвиля голодних кар'єри малоросів пішла бити чолом перед царським тронем.

По провінціях України рештками залишилися зубожілі боярські й козацько-шляхетські роди, які помалу втоплювалися в етнічний чернозем хліборобського масиву. Як залюбки та з самопевною втіхою говорили ті, що до того стану довели і цей стан старанно вдержували, в Україні залишилися «поп і хлоп».

Це не тільки фраза, яку руйнники вживали для окреслення фізичного й духового руйнування України. Це була директива людожерної програми для обездушевлення України, для обезкровлення й пожертя її разом з іменем і культурою, і віковими традиціями. Згідно з тією програмою, України «не було, нет і быть не может». Вона мала стати малокультурною провінцією московської імперії, як засібна лятифундія для постачання окупантові харчів, копалині і робочої сили.

Не краще думав про нас, як нарід, і другий наш сусід — Поляки. Для них Україна — це були «креси всходне», джерело збагачення для захланної польської шляхти, яка безмилосердно нищила нарід невольничю панщиною.

Обидва окупанти господарили на нашій землі безоглядно й поварварськи, грабуючи все, що могло мати для них якусь вартість. Заграблені скарби культури присвоювали собі і показували наші духові здобутки безкритичному світові, як свої власні. А чого не можна було присвоїти, нищили з цинічною систематичністю. До тієї акції нищення запрягали могутній державний апарат. Для гноблення всілякого прояву духової окремішності без сорому вживали всіх видів насильства, з арештами й засиланням на каторжні роботи, що часто ривнялися смертному присудові. Цензура з ненавистю переслідувала українське слово, заздрісно загороджуючи дорогу до нормального розвитку літературної мови. Влада нищила шкільництво з його віковими традиціями та переводила безоглядну русифікацію. Все, що українське, позначено було тавром нищевартности й погорди, доказуючи всіми засобами державної пропаганди й шантажами, що культура окупанта вища, краща й більша, ніж культура України.

Одночасно з цілим деспотизмом окупант розгорнув діяльність наукового фальшування історичної правди, переконуючи світ у тому, що Україна є невід'ємною частиною Росії, а разом з тим і всі культурні здобутки українського народу від найдавніших часів, починаючи з княжої Русі — що все те є нібито культурою Росії. А крім того окупанти переконували світ, що Україна — це малозамітна провінція Росії, заселена переважно малоосвіченим селянством, яке поза фольклором не здібне витворити будьякої замітнішої культури. Кожне твердження, яке стояло в опозиції до офіційного курсу тієї наукової пропаганди п'янувалися як непочитальний крик маленької горстки фанатиків-сепаратистів, які для власної кар'єри мріють про якусь самостійну Україну.

Цей загальний стан і згадані тут лише загально історичні факти добре нам відомі не лише з праць наших учених, але і з принагідних статей у пресі. Здавалось би, що в обличчі зрозуміння тієї ситуації ми повинні зробити хоч би спробу критичного перегляду вартостей елементів нашої культури, зробити якусь селекцію тих вартостей та спробувати — хоч би загально — устійнити престижеві їх градації. Це допомогло б нам зробити логічні заключення, в яких кожна вартість знайшла б своє місце і важливу суспільно-виховну функцію. Така перевірка вартостей української культури дозволила б нам зрозуміти, що саме з тієї культури найкраще надається для зовнішньої пропаганди про Україну і її нарід, а що ми повинні залишити для власного внутрішнього вжитку. Для успішного переведення такої перевірки понять про українську культуру в нашій суспільності не вистарчить навіть найкращих зусиль жертвенних одиниць чи навіть груп. Це справа того роду, що повинна б привернути пильнішу увагу наших центральних організацій та установ, де її серйозність і далекосяглість повинна б бути вичерпно обговорена.

В такій дискусії було би легше зрозуміти культурні процеси в світі та дорогою порівнянь дійти до потрібних для нас висновків. Тоді ми побачили б, що явища фольклору при всій його екзотиці клясифікуються як елементарний ступінь культурного розвитку спільноти і вони не можуть служити показником її вищих культурних досягнень. Фольклор завжди може бути знаменитим ґрунтом для розвитку різних галузей культури народу, але ніколи не зможе тієї вищої культури заступити.

Норвежці, наприклад, мають теж свій фольклор, але вони воліють не хвалитися, натомість показують свого Едварда Гріґа, який свою музичну творчість незвичайно вміло вивів з первнів рідного фольклору. Те саме можна сказати про музика Яна Сибеліуса, якого композицію п.з. «Фінляндія»

знає кожний учень музичної школи в світі. Про мазурку чи польонеза Поляків західний світ певно не знав би й досі, якби не творчість Шопена, Падеревського та інших.

Таких прикладів можна б наводити без кінця. Поляки й Москалі рідко коли показують свій фолклор на міжнародному ринку. Коли ж і показують, то лиш у формі професійної обробки, в якій народний примітив перетворюється в рафіноване мистецтво.

Варте уваги й те, що всі наші покази народного мистецтва, народної пісні й танку ніколи не стрічалися із спротивом наших сусідів – тих же поляків, навіть в часі найбільшого переслідування свідомого українства на нашій землі. Окупанти ставилися досить толерантно до нашого фолклору. Це, здається, єдина форма нашої культури, яку окупанти явно не поборюють. Справа в тому, що наше безкри-

«УВІРУВАННЯ САВЛА»
ДЕТАЛЬ ФРЕСКИ ТРОЇЦЬКОГО СОБОРУ В ЧЕРНІГОВІ. КІНЕЦЬ ХУІІІ ст.

чне надуживання елементів народного мистецького примітиву в усіх його формах для пропагування українського імені в світі знаменито покривається з їх пропагандою, яка голосить, що Українці поза народним примітивом не спромоглися створити справжнього мистецтва.

Хоч часи й обставини змінились українські народні маси серед найжорстокіших історичних лихоліть зуміли виплекати модерне покоління інтелігенції, в пропаганді ворогів і далі з чималим успіхом зберігається концепція «поп і хлоп». Правда, ця пропаганда сьогодні набрала більше тонких форм, стала гнучка і змінлива, як хамелеон, зручно достосовуючись до обставин і температури міжнародних настроїв. Інша форма брехні потрібна в наукових кругах, інша серед безкритичних мас, але всюди вона має риси професійної ехидності і ехидної переконливості. Хочемо ми того, чи ні, але наші вороги зуміли переконати культурно-наукові центри західного світу в тому, що

намагалися довести за допомогою т.зв. «джерел», які самі опрацювали та якими услужно вивінували важливіші наукові книгозбірні в світі. З погляду усіх наукових засад, ці «джерела» були випрацьовані бездоганно. Нема там нічого з дилетанства чи псевдо-наукового аматорства. Політична тенденційність, чи то політичне загарбництво було оправдане науковою майстерністю, з ніби залізною логікою і з рисами монолітної непорушності аргументів.

Поза малими винятками, загал української інтелігенції не орієнтувався в розмірах тієї програмової пропагандивної роботи в некористі України. Всі насильства, народобивство і варварська безправність над українським народом були трактовані західним світом, як внутрішня справа російської держави, до якої ніхто не має права втручатися.

Коли найдавніша українська еміграція почала йти в світ, за океани, то та пропаганда була в процесі завойовування світової опінії і на ту ціль царські державні скарбниці не жалували субвенцій. Та перша наша еміграція не мала найменшого знання, щоб зрозуміти сенс процесів, які відбувалися за кулісами великої політики. Коли Українці зробили спробу визволитися в часі першої світової війни, опінія світу була в достаточній мірі насичена тією пропагандою. Українські політичні місії в західних державах зустрічалися з існуючим станом тієї опінії, яка загальмувала всі політичні зусилля Українців аж до стану безпорадності й безнадійности.

Велика еміграція після другої світової війни застала позиції тієї пропаганди добре закріплені і на ній вирросло кілька поколінь культурної й політичної еліти, яка згодом перейняла керму державними справами в західній гемісфері.

Глянувши уважніше на університетські книгозбірні, на полиці публічних бібліотек і в каталоги мистецьких музеїв, побачимо, яку нищівну протиукраїнську роботу зробила та пропаганда. Всюди там Українці зустрічають людей, які на все українське дивляться з глумливим презирством, а часто і з явною ненавистю. В бібліотеках виразно дискримінується українське друковане слово і яка-будь книжна, друкована українською мовою, майже ніколи не попаде до каталогів. В музеях кращі зразки мистецтва, які від найдавніших часів поставали на українській землі (мистецтво й архітектура кннжої Руси-України та пізніших періодів) каталогуються, як зразки мистецької культури Росії.

Щойно тоді, коли певна частина українських учених увійшла в склад професорів університетів Америки, Канади й інших країн і коли наші бібліотекарі почали працювати в багатьох бібліотеках на Заході, повнота тієї злочинної для нас пропаганди стала видніша і зрозуміліша. Вона ширилася й тоді, коли ми були ще в таборах переселення і шириться далі й тепер майже без змін. І супроти неї наша наївна пропаганда української справи за допомогою гопаків і вареників — є смішна й гротескова, за нею ховається глибокий трагізм Українців не лише на еміграції, але й там, на рідній землі.

Значення національної культури

В останніх десятиліттях нашого перебування на еміграції свідоміша частина української спільноти почала розуміти важливість того стану, хоч ще не всі з нас спроможні огорнути думкою повноту тієї шкідницької диверсії в ділянці культури. Ще й досі багато з нас не вміє знайти прямого пов'язання між пропагандою національної культури і політичними можливостями на дальшу мету. Ще багато з нас і досі не можуть зрозуміти, що становить істоту тієї національної культури, яка могла б гідно репрезентувати ім'я України в світі. В нашій спільноті є багато доброї волі робити якусь корисну ро-

БОГОРОДИЦЯ. ЦЕРКВА св. ДУХА В СЕЛІ ПОТЕЛИЧІ 1620 р.

останніх десятих років теперішнього століття. В наслідок того пересічний наш інтелігент слабо орієнтується в ділянці української мистецької культури. Він часто утотожнює поняття українського мистецтва з народним примітивом (вишивка, народний килим, тканина дерев'яні вироби, кераміка тощо). Воно стає зрозумілим, коли зважити, що наша сучасна інтелігенція в більшості вийшла з села і на її психіці з нечуваною силою тяжить народний мистецький примітив. Тому й не дивно, що коли приходить нагода серйознішого контакту з чужими культурними осередками, які іноді виявляють зацікавлення нашою справою, зокрема нашою культурою, більшість з нас показує їм зразки нашого народного мистецтва, бо воно – в понятті пересічного Українця є символом українства. Ми не знаємо, що народне мистецтво, яке викликає в нас сильні емоції, не викликає таких же емоцій чужого глядача. Для нього явища нашого народного мистецтва є екзотикою тієї міри, що й африканський чи індіанський примітив. По ньому, крім хвилинного зацікавлення нічого тривкого у відчуженні чужинця не залишається. Добре зорієнтований у справах культури чужинець безпомильно пригадає собі десь читані «джерела» і відійде переконаний, що Українці справді таки нічого не мають у своїй культурі, крім народного мистецтва.

Чи таке діється лише з чужинцями? Скільки поколінь молоді ми виховали на еміграції в такому ж переконанні? Брак знання власної культури лише прискішує її асиміляцію.

Нам не має потреби, ані сенсу вирікатися нашого народного мистецтва й побуту. Раз тому, що в ньому є згромаджені великі запаси ярої духової енергії, які наслоювалися традиціями довгих віків, а по друге ще й тому, що цей чудовий фольклор в сучасну пору є консеквентно й безпощадно нищений окупантами на рідних землях. Тому похвально треба оцінити зусилля наших жіночих організацій, зокрема Союзу Українок, за зберігання й опіку над кращими зразками народної носі та народного мистецтва взагалі.

Однак народне мистецтво не повинно бути виключним репрезентантом нашої культури, як це переважно ще й тепер діється, бо тим ми самі – з надміру доброї волі – робимо собі ведмежу прислугу. Видається, що давно вже назрів час для поважної оцінки вартостей та старанної селекції засобів і матеріалів з нашої культури, з якими ми могли б успішно поборювати чужу шкідницьку пропаганду та спростовувати неправду про Україну і її духову суверенність. Пропаганда наших ворогів не була ділом аматорів, тому й протидіяння їй не може бути побудоване на аматорських випадковостях. Та протиукраїнська пропаганда пішла в різні сектори, які тісно із собою пов'язані. В головному є три ділянки, які були влучно заатаковані, а це наука, політика й мистецтво.

Ми чимало скерували наших зусиль на політичну боротьбу, залишаючи ділянку культури відкритим, небороненим фронтом. Саме на тому фронті ми маємо найдошкульніші втрати, які великою мірою підірвали фундаменти наших політичних змагань.

Зусилля Українців на створення української катедри в Гарвардському університеті є правильним потягненням, яке заслуговує на серйозну піддержку всієї нашої спільноти.

Пригожі обставини та поважний науковий осередок може згодом влестити українським ученим солідну працю, яка з бігом часу принесе великі користі. В їх наукових досліджах зможе завершитися чимало спростувань того, що викривила ворожа наука, і тоді наша духовість знайде належну й правильну оцінку.

МАРІЯ ДОЛЬНИЦЬКА

АВТОПОРТРЕТ

Марія Софія Дольницька народилася у Львові 1 січня 1895 року в родині судді. Гімназію закінчила у Львові, а мистецьку освіту здобула у Відні у Мистецько-Промисловій Школі, яка тоді стояла на високому рівні (цю школу давніше закінчила відома малярка Олена Кульчицька). Поза кількालітнім побутом в Америці (1921-1925) малярка постійно живе у Відні. Між двома світовими війнами вона піддержувала живий контакт з українським мистецьким життям у Львові, була активним членом Асоціації Незалежних Мистців (АНУМ), навіть дала у Львові курс емалі. Крім кількох індивідуальних вистав, Дольницька бере участь у щорічних збірних виставах віденських мистців, серед яких вона займає визначне місце.

В новішій добі нашого мистецтва є відомі лише три мистці, які проявилися у мистецькій емалі – Олена Кульчицька, Марія Дольницька і Яро-

слава Музика, але найбільше творів дала Дольницька і її праці досягнули найвищій рівень.

Одною з рідко вживаних тепер у мистецтві технік є емаль. Ця малярська техніка є дуже стара. Вона вже була відома у старинному Єгипті, старому Китаю, потім у Візантії і в нас за часів Київської держави в XI-XIII ст., а відтак знову вславився Київ емалевими виробами в XVII-XVIII

ПОХВАЛА МУЗАМ, ЕМАЛЬ 1930-і рр.

ст. (головно в церковному мистецтві — панагії, хрести, оправи євангелія, чаші). У Західній Європі особливо була знана з емалю Франція (місто Лімож), працювали в цій техніці в Італії і в Німеччині.

Емалева техніка малярства є досить трудна. На тонну металеву (мідяну, срібну, або золоту) плитку накладається фарби у виді порошоків, цю плитку з фарбами випалюється в печі при високій температурі. Після випалення фарби стають тверді як склиця і кольори остаються сильні і тривкі, не зміняться вони вже ні під впливом тепла, ні вогности чи часу і можуть зберігати свіжість та незмінність цілими століттями, а то й тисячеліттями (як про це свідчать єгипетські емалі з перед 3.000 років!). Є різні техніки виготовляти емаль — ямнова, перегородчаста і мальована. У нас були відомі передовсім дві перші техніки, а найкращі твори в Україні появилися в перегородчастій техніці (рисунок укладається прикріпленими до плитки дротиками, а простори між ними заповнюється фарбою).

В останніх часах мистці занехали цей рід творчости, лише рідкісні одиниці ще присвячуються емалеві. До таких рідких мистців емалю належить наша малярна Марія Дольницька, яна довгі роки працює у Відні. Дольницька вивчила наперед ґрунтовно малярство, а пізніше емаль і досі створила вже сотни мистецьких образів в емалю. Її твори мають високу мистецьку вартість і сьогодні вони знаходяться по музеях та приватних збірках Європи, Америки і Ізраїлю.

Творчість Дольницької є багатогранна. Вона намалювала багато ком-

СВ. ПОКРОВА. ЕМАЛЬ

позицій на релігійні теми, як малі і середньої величини ікони. Є це різні Мадонни, Покрови, Різдва, триптики з життя Христа, Богородиці, сцени з біблійних історій, постаті різних святих. Дольницька виготовляла теж емалеві медальйони для чаш, панагій і євангелій зі зображеннями Христа і євангелістів. Більшість цих творів є скомпонована в дусі візантійсько-українського стилю, але є між ними і сучасні, модерні з нахилом до монументалізму.

Друга тематика творчості Дольницької — це твори на античні теми, переважно з грецької мітології. Є це композиції з олімпійськими богами, музами, сцени з життя і подвигів античних героїв, поетів, ілюстрації до алгорій (найбільше відомі твори це Орфеї, Аполлони, музи, Атени). Ці твори потрактовані одні модерно, другі в дусі класичного грецького мистецтва, але без копіювання відомих взірців; всі твори Дольницької є цілком самостійні й оригінальні. Малярка відзначається багатою мистецькою фантазією і навіть твори на цю саму тему в неї ніколи не є подібні, а відрізняються композицією і кольорами.

Велика частина творів Дольницької має українські сюжети. На них видно гуцулів, козаків, українське село, наше жіноцтво в народних строях, або є це твори з історичним підтекстом, чи навіть ілюстрації до українських пісень та дум. Також і тут Дольницька не попадає в етнографізм, ані в прикладну ілюстрацію, лише творить чисто мистецькі композиції.

ГУЦУЛИ. ЕМАЛЬ 1930 р.

Емалі Дольницької відзначаються, крім доброго рисунка і гармонійної свobodної композиції, своїми прекрасними кольорами. Малярка опанувала майстерно всі секрети кольорів емалі і поводить з ними свobodно, дбаючи все про якнайкращу гармонізацію. Хоч володіє кольорами без тpyду, Дольницька ніколи не вживає багато барв в одному творі, вона добирає всего кілька барв, так, що кожний твір має власний кольористичний стиль.

Львину частину своєї творчості Дольницька присвятила емалі, але проявилася вона теж і в інших техніках — в рисунку, в малярстві олійними фарбами і пастелями, акварелями, енкавстикою і навіть у фресках. В малярстві олією і пастелями вона створила багато портретів і фігурних композицій. Її портрети у свій час мали значний успіх, особливо підчас її перебування в Америці.

РОМА ПРИЙМА

ТАНЦЮРИСТКА І ХОРЕОГРАФ

В ТАНКУ «ВДОВИЧКА»

Славна тепер між своїми й чужими – танцюристка Рома Прийма – дійшла до вершин ще молоденькою дівчиною. А було це за славних часів львівського Оперного Театру, коли так будинок, як і соборні найкращі сили українських театрів Східної і Західної України згуртувалися у Львові під керівництвом Володимира Блавацького, учня і послідовника Леся Курбаса, замученого москалями у 30-тих роках.

Рома, донечка співачки і п'яністки Івани Приймової, скінчила львівську балетну школу і вступила до «кор де балету» Оперного театру дир. Блавацького за часів німецької окупації Львова. Завдяки щасливому випадкові – одна зі солісток-балерин захворіла і Рома зголосилася, продемонструвавши перед здивованим дир. Блавацьким, що партію солістки вона знає чудово, – вона швидко стала одною з прима-балерин українського балету.

Одначе наступ большевиків примусив театр емігрувати з усіма акторами на Захід і Рома, опинившись у Відні закінчує з відзначенням Танковий Відділ Музичної Академії та стає прима-балериною в Інсбруці. Далі працює над собою з проф. Кройцбергом і виїжджає у мистецьке турне по всій Європі, що приносить їй звання однієї з «Інтернешенел 371

НАРОДНИЙ ТАНОК

балет-перлен» та дозволяє на концертування у Греції й Туреччині. Там, зупинившись в Істамбулі, студіює старе орієнтальне мистецтво, що й надхнуло її для створення одної з її найкращих креацій – балету «Ікони».

Удруге 1962р., вже з Америки, приїжджає вона на мистецьке турне до Європи, де має великі успіхи концертів і виступів у Мадриді, Женеві, Парижі, Відні, Атенах, Мюнхені, Лондоні – де українська і чужинецька публіка вітають її ентузіастично. Авторка цих рядків дала була широку картину її виступу в залі «Шамс-Елізе», яким вона здобула дуже вибагливу паризьку публіку, – подаючи опис і враження з кожного із 12-ти танків, які виконала Рома Прийма у Парижі.

Повернувшись в Америку, де вона постійно живе, й одружившись зі співаком Богачевським, – Рома віддається все більше праці композитора-хореографа, створюючи нові українські балети до народніх казок та творів наших поетів і письменників: «Летючий корабель», «Голуба хустина», «Лісова пісня» та інші.

Останньо глядачі американських міст мали щастя оглядати найновішу її креацію «Квіт папороті» – у виконанні власної балетної школи, яку веде Рома Прийма від довгих років – так, як вела теж передше вакаційні курси в американських школах, де її мати навчала гри на фортеп'яні серед американських багатіїв на Флориді.

На ілюстраціях бачимо Рому Прийму, як виконавця кількох танків її власного укладу.

ВОЛОДІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМ ТАКТОМ

Продовження

Доманевич піднявся, постояв півхвилини., опустивши очі, потім сказав розгублено:

- Я, пане вчителю...
- Що саме?

Сьогодні не встиг підготувати.

- Сьогодні? А вчора? А позавчора?
- Я взагалі...
- Взагалі?.. Даремно, пане Доманевичу, даремно. Лекції задають для того, щоб їх готувати... У вас була поважна причина?

Доманевич мовчав.

- Жалко, але... – він узяв перо і розкрив журнал, – з великим співчуттям вимушений поставити вам одиницю...

Вигляд у нашого патріярха був такий розгублений і до смішного ображений, що Авдієв раптово засміявся, злегка відкинувши голову. Сміх у нього був справді якийсь особливий, переливчатий і дзвінкий... У нас взагалі не було прийнято сміятись з біди товариша, але на цей раз засміявся і сам Доманевич. Махнувши рукою, він сів на своє місце.

Ускладнення відразу розв'язалось. Ми зрозуміли, що з учорашньої пригоди ніяких рішучих наслідків для навчання не впливає і що авторитет учителя встановлений відразу і міцно.

Я пригадую з власної практики такий випадок. В один і той же день в одній і тій же класі я відвідав лекції двох учителів.

Обидві лекції були присвячені аналізу контрольних робіт, перша – з російської, а друга – з української мови.

На першій лекції учні були спокійні, зосереджені, вони уважно слухали свого вчителя, розглянувши зошити, дбайливо ховали їх під парти. Лише один учень, який сидів недалеко від нас, сказав своєму товаришеві по парті (потім з'ясувалось, що цей учень недавно прибув з іншої школи):

– У тебе тільки дві помилки, а він поставив тобі трійку. Це ж несправедливо. Скажи...

– Не говори дурниць, – не дав йому закінчити його сусід, – слухай

краще.

Більш ні в кого з учнів не виникло сумнівів, що роботи їх оцінено неправильно. Вони залишились спокійними навіть тоді, коли вчитель сам запропонував їм перевірити, чи він де-небудь не помилився.

Зовсім по-іншому пройшла лекція у другого вчителя. Учні весь час хвилювались і намагались якнайшвидше довідатись, які в них оцінки. Одержавши зошити, вони почали старанно вираховувати, скільки в кого помилок, зокрема, скільки з них морфологічних і скільки синтаксичних. Більшість учнів явно була незадоволена своїми оцінками. Посипались запитання:

— Чому мені поставили трійку? Хіба в мене грубіші помилки ніж у нього?

— Ви мені одну й ту саму помилку порахували двічі. Хіба можна за це ставити двійку?

— Ви самі говорили, що в таких випадках можна ставити або тире, або двокрапку. Я поставив тире, а ви підкреслили, як помилку. Хіба це справедливо?

Відповідаючи на ці запитання, учитель затратив багато часу. Відповіді його, як нам здавалось, були правильними, але учнів вони не задовольняли. Заховавши, за вимогою вчителя, свої зошити під парти, вони ще довго заглядали в них, сумніваючись, чи правильно виставлені їм оцінки. Аналіза типових помилок, що її проводив учитель, учнів не цікавив. Про ефективність наведеної лекції говорити не доводиться.

Репутація несправедливого може закріпитись за вчителем не тільки тому, що він справді несправедливий, а й утому, що в нього не вистачає педагогічного такту у взаєминах з учнями, який передбачає таку форму поведінки, щоб у них і думки не виникло, що він може бути несправедливим. Через обмежений життєвий досвід і недостатню спостережливість учні інколи переоцінюють зовнішню і недооцінюють внутрішню сторону в поведінці дорослих, в тому числі і вчителів.

Учитель повинен не тільки бути справедливим до учнів, а й уміти показати їм свою справедливість, переконати їх у цьому. «Вихованець, — говорить А.С.Макаренко, — сприймає вашу душу і ваші думки не тому, що бачить вас, слухає вас».

Коли вчитель виявляє особливу чуйність до окремих учнів, то вона повинна бути вмотивована і зрозуміла для інших (поганий стан здоров'я, складні домашні умови, відставання в навчанні з поважних причин). Несправедливими можуть здаватись учням ті вчителі, які вдаються до так званих «перспективних» бальних оцінок (навмисне завищення оцінки з метою стимуляції учня). Бальна оцінка ставиться виключно за знання. Маневрувати вчитель може тільки оцінним судженням, яке може різко з нею розходитись. Оцінне судження — це оцінка старанности і ставлення учня до навчання. Учень може допустити зайву помилку і одержати, скажімо, трійку, але коли він у свою роботу вклав багато старанности, намагався виконати її якнайкраще, то оцінне судження буде значно вищим, ніж бальна оцінка. Коли вчитель не відзначить старанности учня, то він проявить безтактність до нього, допустить явну несправедливість.

Несправедливість учителя до учнів може проявитись також у непослідовності чи непостійності у вимогах і в оцінних судженнях. Про вчителя, який непослідовний у своїх вимогах, учні не без підстав говорять: 3

«Він сам не знає, чого хоче», «Він вже забув, про що вчора говорив», «Почуємо, що він завтра скаже» і т.п. Непослідовність учителя спочатку дивує учнів, потім дратує їх, виводить з рівноваги, і, зрештою, вони перестають його слухати або навіть роблять йому наперекір. Усяку непослідовність учителя учні сприймають як безхарактерність, і це породжує в них зневажливе, а інколи навіть презирливе ставлення до нього.

Проявлену несправедливість до учнів учитель обов'язково повинен виправити. Тактовні вчителі відрізняються від нетактовних, крім усього іншого, ще й тим, що вони вчасно вміють попросити вибачення в учнів. При цьому авторитет їх ніскільки не зменшується, а навіть збільшується.

Перевіряючи контрольні роботи, вчитель математики помітив, що один з посередніх учнів розв'язав задачу майже так само, як найкращий учень у класі. У вчителя виникла підозра, що перший учень переписав задачу в другого. Свою здогадку вчитель висловив у голос, роздаючи зошити. Обидва учні якось невміло захищались, і вчитель вже більш упевнено повторив своє звинувачення. Тоді перший учень на знак протесту порвав свою контрольну роботу. Вчитель наказав йому вийти з класу. Учень відмовився. Виник конфлікт, який закінчився тим, що учень змушений був просити в учителя пробачення і пообіцяти, що «більше цього не повториться». Через деякий час учитель викликав цього учня до дошки. Поки вчитель ходив між партами, учень написав на дошці рішення однієї з задач, які були задані додому. Поглянувши на дошку, вчитель побачив якісь незвичні вираховування і під ними цілком правильну відповідь.

— Ти що, підставив готову відповідь?

— Ні, я розв'язав задачу своїм способом.

— Знаю я, який це твій спосіб, — іронічно відповів учитель, але, здивившись уважно до розв'язання, пересвідчився, що воно справді виконане раціональнішим способом. Учитель пригадав, що подібне розв'язання, цього типу задач він зустрічав у якомусь методичному посібнику, але не звернув тоді на це уваги.

Клеса вичікувала, готова посміятись із свого нерозважливого товариша, а він стояв і з ненавистю дивився на вчителя. Як бути в такому випадку? Можна було б зробити таке зауваження учневі:

— Ти з своїм способом не лізь поперед батька в пекло (учні засміялися б, і напруженість, яка виникла в класі, зникла б). Це, по-перше, не твій спосіб, він давно вже відомий, а, по-друге, треба було уважно слухати мене на минулій лекції, тоді б і ти розв'язав задачу таким способом, як і всі інші.

Але вчитель відкинув таке зауваження як нещире і несправедливе. Він сказав, одночасно звертаючись до учня і до класу:

— Ти розв'язав задачу правильно і раціональнішим способом, ніж ми. Вибач, що я, не подумавши, образив тебе. А ще вибач мені за минуле, пригадуєш, коли я сказав, що ти переписав задачу. Я неправий був тоді, я тоді помилився, — і він поклав руку на плече учня. Учень розплакався і обняв учителя.

Учні простять педагогові будь-яку його помилку, коли він буде щирий з ними. А нещирість учителя, у чому вона не проявлялася б, учні сприймають як несправедливість; це вносить відчуженість між учителем і учнями і може закінчитись повним розривом між ними.

«Нам пора для України жити!»

У розкішному парку Де Монтфорт Гол Гарденс в місті Лестері, Англія, в суботу 3-го липня 1970 р. зібралось понад 1600 уніформованої молоді СУМ та поверх 6000 громадянства на 22-ий з черги Крайовий Здвиг Спільки Української Молоді. Своєю присутністю звеличали Здвиг високодостойні гості з терену Великої Британії, як також з-за кордону. Серед них були Преосвященний Владика Кир Августин Горняк, Канцлер, о.Д-р С. Вівчарук, о. С. Морозюк – капелян СУМ (УАПЦ), о. Радн. І. Гасяк, о. Д-р Тілявський з Риму, д. Омелян Коваль – голова Центральної Управи СУМ, Д-р С. М. Фостун, інж. В. Олеськів, д. Ю. Мец з Канади, проф. В. Василенко, проф. В. Шаян, дир. Ю. Заблоцький, п-во Крушельницькі, сот. Білий Карпинець, інж. Т. Кудлик, дир. І. Равлюк, п-во Микитин, радники СУБ п. В. Лесюк і А. Тисячний, та радник міста Кардіф п. С. Терлецький.

Офіційна частина Здвигу почалась звітуванням коменданта голови Крайової Управи СУМ, який з черги звітував голові Центральної Управи СУМ. Грімким «Честь України – Готов Боронити!» привітав учасників Здвигу голова Центральної Управи СУМ. Відтак вітала команда Здвигу Преосвященного Владика, який пройшов вздовж почесного шпаліру сумівців в оточенні духовенства і почесних гостей.

Імпозантно відбувалося відкриття офіційної частини Здвигу, коли по виході на трибуну схилили прапороносці прапори на команду «почесть дай», а оркестра з ос. Гаддерсфілд грала мільодію нашого національного гимну. 39 прапорів з хорунжими були живою окрасою сцени, національним орнаментом врочистого сумівського дня. Релігійну частину перевели духовники: о.Канцлер С. Вівчарук, провівши «Отче наш» і о. С. Морозюк, започаткувавши релігійний гимн «Боже Великий».

Святочний наказ Крайової Управи з нагоди Здвигу прочитав комендант д. М.Гринюк. Вітав учасників, відкриваючи офіційно Здвиг голова Крайової Управи СУМ д. Я. Деремєнда. З почесних гостей виступали з привітальним словом Преосвященний Владика Кир Августин Горняк, голова Центральної Управи СУМ д. О.Коваль і Капелян СУМ (УАПЦ) о. С. Морозюк. Письмові привіти наспіли від: Блаженнішого Верховного Архієпископа Йосифа Сліпого, Апостольського Візитатора Українців у Західній Європі Архієпископа Кир Івана Бучка, Капеляна СУМ (УКЦ) о. д-ра А. Михальського, голови Проводу ОУН п. Ярослава Стецьна, оо. М. Ратушинського, А. Максима, М.Матичака, С. Богатирця, Я.Гаврилюка, В.Покотило, І.Водолазького, від КУСУМ Бельгії і Німеччини, п. І. Дмитрова, маєстра

владина А. Горняк в асисті духівництва, голів цу і кусум та команданта здвигу робить перегляд юнацьких лав.

Дністровика, п. Б. Шкандрія (СУУВ), пані А. Остапюк (ОУЖ), пані д-р А. Герасимович (КВОМ), п. В. Кириленка, Сер Дейвід Рентона, Тріо з ос. Бері.

Прийнято окрему резолюцію з нагоди Здвигу, як подяку громадянства Блаженнішому за прибуття до нас і для вияву нашої відданости Його Блаженству Його починам і ділам, а зокрема справі патріяршого завершення нашої Церкви.

Офіційна частина закінчилась дефілядою Відділів Осередків СУМ, під звуки бадьорих маршових пісень оркестри Осередку СУМ з Гаддерсфілд, перед почесною президією, яка зібралася на трибуні.

Після офіційної частини Здвигу, з залі Де Монфорт Гол відбувся концерт-конкурс самодіяльних сумівських гуртків – першунів Окружних Здвигів СУМ. Для оцінки конкурсних виступів Крайова Управа покликала журі у складі: д-р С.М. Фостун, дир. Б. Микитин, дир. Ю. Заблоцький, д. Ю. Мец з Канади, п. інж. Т. Кудлик, лані Б. Крушельницька і д. П. Павліченко.

СЕРЕД ЛІСУ СУМІВСЬКИХ ПРАПОРІВ З ТРИБУНИ ЗДВИГУ, ПРОМОВЛЯЄ Д.О. КОВАЛЬ, ГОЛОВА ЦУСУМ

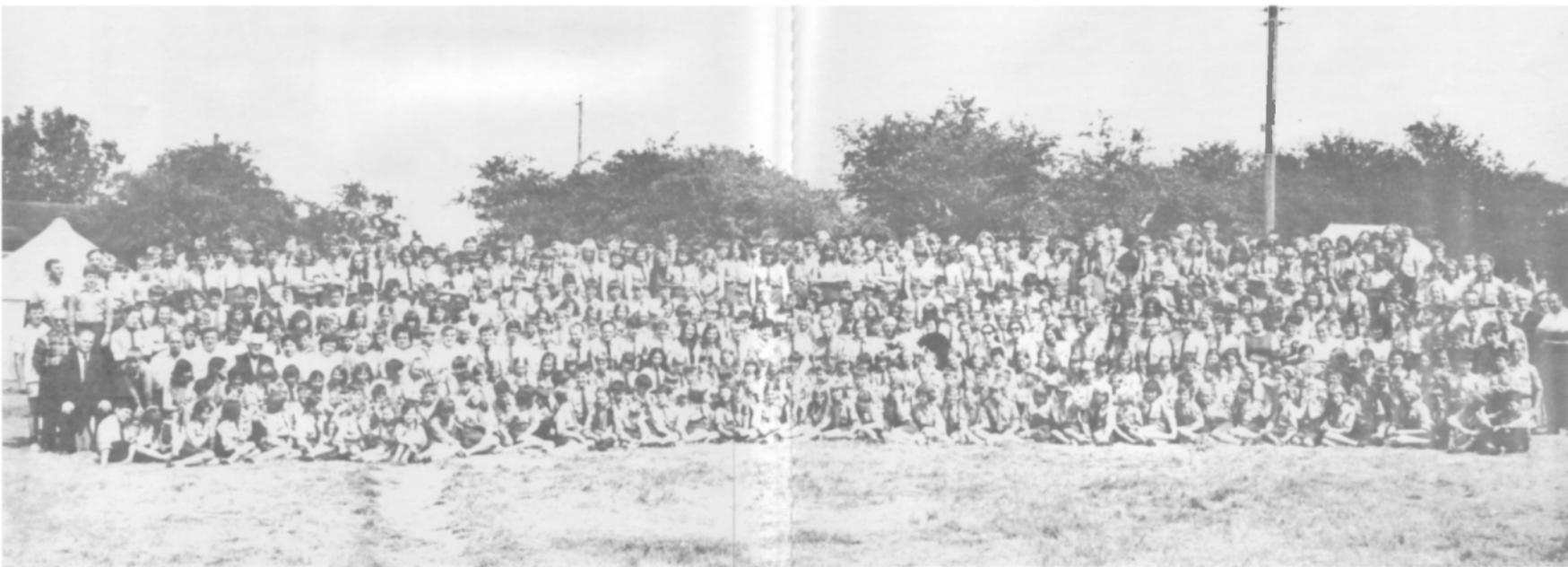

«ТАРАСІВНА 1970»

Табори: Вишкільний \triangle

Виховно-відпочинковий ∇

Тарасівка вирує сумівським життям.

Найчисленніші сумівські табори в Європі – табори в Англії. Тарасівка кипить тоді молодим, рвучким життям, радіє переживаннями молодих сумівців і сумівок, що приходять сюди добровільно в дво – або три-тижневній дружній атмосфері відкрити нові світи, збагатитися знанням і прив'язатися сильніше до свого рідного.

Щороку відбувається, на зеленій Тарасівці, над рікою Трентом аж три табори – число учасників яких досягає часом тисячу осіб. Наша молодь в Англії живе сумівським життям і охоче відгукується на всякі вияви того життя. Тільки на Здвиг в Лестері прибуло більше ніж 1.600 уніформованої сумівської молоді.

Перший з ряду сумівських таборів це менш-більш 30-членний технічний табір, – завданням якого – змінити обличчя Тарасівки з зеленої пустої площі на вкриту десятками шатер – сумівський табір.

Комендантом цього табору в 1970р. д. Семенген. В часі дня сумівці важко трудилися біля шатер, не жалючі ні хвилинки часу, а вечером відпочивали в «Господі». При таких зустрічах зав'язувалася пісня, сміхи й дотепи, що лунали продовж трьох тижнів міцно вкорінюючись у приязнь молодих сумівців між собою.

Комендантом вишкільно-відпочинкового табору був д. Гринюк, якого обов'язком було заопікуватися над 432 зголошеними учасниками табору. Це незвичайне явище побачити рої найменших, їхню рухливість і потребу майже все окремого підходу до кожного «шкраба». Сам табір був поділений на курені, що склалися в свою чергу з куців молодшого і старшого юнацтва. Команда що приняла відповідальність була в такому складі: М.Гринюк – комендант, В.Нагайло – кошовий, І. Овчарик – головний Виховник, інж. Т.Кудлик – заступник головного виховника, і ред. таборової висильні «Молода Україна», Б.Острожинський – осаул, подр. М.Ткачук – писар, подр. М.Рогач – медсестра, подр. В.Гринюк – відповідальна за таборову пресу.

Виховно-вишкільну працю провадили спеціально запрошені гості, та подруги й друзі з команди. Велика відповідальність тяжіла над ройовими, бо їхнім завданням було бути правдивими провідниками й братами довірених їм друзів.

Лекції, щодені радієві передачі, недільні пописи, ватра «Купала», ватра присвячена воїнам ген. Р. Шухевича, нічний алярм, виставка ручних робіт, вишивок та малюнків – все це увійшло до діяльності цьогорічного табору, що відбувався в атмосфері цьогорічного клича – «Права Людині – Воля Україні».

З цих таборів виходить завтрішня наша генерація. Тут гартується сила й воля молодих сумівців, приготувавшись до відповідальности завтрашнього дня.

382 Третій з черги був вишкільний табір. Управа табору була майже

О. БУРЯК З КУРСАНТАМИ НАРОДНИХ ТАНЦІВ.

виключно в руках молодих. поза двома сеньсрами. Табір цей вносить нову спробу модернізації таборування, чи радше виховання, перейшовши з системи щоденних викладів, обов'язкових для всіх, також і до груп заінтересовання.

Групи, що діяли були слідуочі: історична, драматична суспільно-політична, літературна, пресова, української мови і народних танців.

Сумівці — учасники вишкільного табору, а їх було 221 — відбули кілька поїздок автобусами, відвідали місця де жив і творив Байрон, Ноттінггамську громаду, громаду Манчестеру, провели літературний вечір в часі відвідин ноттінггамської громади присвячений В. Симоненкові.

Табором керувала команда в мінімальному складі: М.Гринюк — командант, С.М.Фостун — головний виховник, под. А.Кецик — писар, под. М.Волчанська і д. Б.Юрків — заступники коменданта, Р. Кравець і подр. В.Дяківська — курінні.

Голова ЦУ СУМ д. О.Коваль завітав на кінець таборування до табору і мав окремі гутірки з членами вишкільного табору, як також був присутній на закритті табору.

Від 1-ого до 14-ого серпня відбувся рівнож вишкільно-відпочинковий табір юнацтва СУМ, у Шотляндії, недалеко Едінбургу, на якому перебувало 60 юнаків і юначок. Табір відбувся під проводом молодого команди. Командантом був д. Борис Юрків под. Я.Гринюк — писар, под. Л.Деременда — курінна юначок, д. Богдан Нагайло — курінний юнаків.

Рівно ж відбувся цього року мандрівний табір ноттінггамської групи Р.Бучок — комендант, под. І.Гложик — писар, М.Бучок — організаційний референт, под. Г.Стахів — пресовий референт, М. Добровський — обозний. провадили табором. Табір тривав від 2-ого до 18-ого липня й відвідав Бельгію (Франкополе), Голляндію, Німеччину і Францію.

В часі загальних таборів появлявся досить чисельний тиражом таборовий журнал «Юнацький Клич». Редакція складалася виключно з молодих сумівців і видала впродовж табору 4 числа.

Одним словом, наша молодь в час таборування, проходить освідомлення власної сили й відповідальности перед завданнями, що неухильно зарисовуються перед нашим народом.

«Я на Україну стежку проведу».

Вже давно почали готуватись Осередки СУМ в Австралії до Крайової Зустрічі з мистецьким конкурсом гуртків сумівської самодіяльності. Була це перша цього роду зустріч. Крайова Управа запланувала її з наміром поживлення діяльності Осередків, дружнього зближення юнацтва, а теж із нагоди посвячення й офіційного відкриття Дому Молоді ім.Т.Чупринки в Сідней. Дім цей, найкращий будинок в Австралії, став вже символом нашого визволення, а ім'я Чупринки напуває молодих і старих вірою в перемогу наших визвольних ідеалів.

13.6.70 в суботу і 14.6.70 в неділю в Домі Молоді і кругом нього зашуміло як в улику Вітанням і дружнім розмовам не було кінця. Така зустріч закріплює серед молоді почуття одностайності й незрушимості сумівського руху. В суботу год. 1.30 відбувся спільний апель, на якому член Крайової Управи, друг Коломиєць, привітав усіх присутніх, побажав успіху і прочитав наказ двох особливих днів. В своєму домі, що став гордістю всієї Австралії, молодь почувала себе як у себе вдома. На їхніх обличчях можна було читати тріумф.

МИСТЕЦЬКИЙ КОНКУРС. ВІДКРИВАЄ ГОЛОВА КУ СУМ д. ВІКТОР ЧОР

В 6-й год. вечора почався Мистецький Конкурс у переповненій залі. Голова Крайової Управи друг Чор прочитав відповідну, повну ентузіазму і тепла, доповідь, після якої веселою мистецькою самодіяльністю чергувались танки, хори, дуети, деклямації і оркестра. Вичувалась напруга досягнення і змагання за краще місце. Зі сцени мають понести змагуні цей вогонь змагання до своїх Осередків, за дальшу розбудову організації. Дружнє змагання це прекрасний засіб, як чеканити волю до чину й любов до рідного.

Аделаїда, Мельборн, Джілонг, Сідней, Окслі і Ньюкасл показували, що мали найкращого. Жаль, що не приїхав Перт, але вони на другому кінці світу, кошти за великі. Це наш Зелений Клин в Австралії, такий же нам дорогий, як і кожна інша ділянка. Спеціальне журі в першому ряді, друзі Сорока, Добриденко і наш знаний мистець Хвиля, пильно слідували за виконанням на сцені й точкували в своїх бльоннотах. Вони були в полоні вибухів ентузіазму на залі. І ось аделаїдський дует «Я на Україну стежку проведу» надає тону всьому вечорові. Та ж Аделаїда дає

ОС. МЕЛЬБУРН

ЖІНОЧИЙ КВАРТЕТ
ЗДОБУЛИ І ІНДИВІДУАЛЬНУ
НАГОРОДУ

ВЛАДИКА В ПРАШКО
ПОСВЯЧУЄ ДІМ МОЛОДІ.

ТАНЕЦЬ «КАРІЧКА». ТАНЦ. ГУРТОК З АДЕЛАЇДИ

прекрасний і оригінальний лемківський танок «Карічка» зі села Смільне і з вигуками «Єгі-гоя!», під проводом подруги Микита. Запахло рідною стороною, наша чудова давнина стала сучасністю. Годі описувати в газетному дописі всю програму, бо це була весняна буря. З найбільшою програмою очевидно виступив Сідней, бо він був у себе вдома.

Жюрі по короткій нараді за індивідуальні точки признало першу нагороду чудовому мельборнському квартетові, другу нагороду юнацькому хорові Сіднею, який під батуту подруги Чубатої здобуває собі все більші успіхи, а третю Джілонгові за танок. Групове першенство і перехідний прапор здобула Аделаїда. «Єгі-гоя-а-а!» вам дорогі друзі і буря оплесків на залі. Несіть гордо Ваш прапор до чергової зустрічі. Потомлені гості розїздились на нічліг. Але кому там спання на думці. Адже й попередню ніч товклись автобусами по австралійських дорогах. Квартирмайстер друг Кулик справився блискуче, розмістивши кілька сотень гостей на нічліги. Тут годиться сказати, що Крайова Управа, Управа Осередку Сідней і Батьківська Рада вложили непомірно багато праці, щоб приготувати в усіх деталях такі величні дні.

В неділю, вже в 8-ій год. вранці, Святочний Апель усіх Осередків, роздача нагород і перехідного прапору. Особливу увагу звернула Крайова Управа на виховників, яких місце є почесним в СУМ-і. Після апелю похід до церкви й участь в богослуженні й панахиді за поляглих героїв. Це ж бо Зелені Свята, коли ми всі торжественно святкуємо пам'ять наших поляглих героїв. Службу Божу відправляв Преосв. Прашко, єпископ Української Католицької Церкви в Австралії. Після панахиди перед спеціально збудованим пам'ятником молодь і гості переходять до Дому Молоді, де при вході, загороженому лентою, вже стоїть варта і двоє сумівців з ножицями. Єп. Прашко відчитує молитву, а сенатор Мек Манус, лідер демокр. партії, друг поневолених народів і українців зокрема, перетинає ленту. Єп. Прашко в супроводі визначних гостей посвячує дім.

Прибрана зала заложена столами до бенкету. За президіальним столом засідають єп. Прашко, сен. Мек Манус, посол і голова Комітету Тижня Пон. Народів Дарбі, дир. деп. імміграції Тю, предст. майора округи Сміт, през., АБН-у др. Унтару, голова СОУА інж. Болюх, голова ОУГ НПВ Островський, о. Шевців, гол. Крайової Управи СУМ Чор і чолові діячі Визвольного Фронту Дуже добрим заповідачем був друг Менцінський. Бесіда чергувалась за бесідою, по англійськи і по українськи, йшли привіти, випивались тости й роздавались грамоти жертвним фундаторам Дому Молоді. Усміхався золочений бюст Т. Чупринки, роботи нашого мистця Садовського, а зала співала «Многая ліга», як звичайно буває при таких нагодах.

Після бенкету відбулась забава з танцями до пізньої ночі для молоді і для старших. Гості покидали Дім Молоді з незабутніми враженнями глибоко в серцях. Молодь повезла домів вічний вогонь безсмертя України, повезли завзяття до дальшої праці, до нових успіхів, чергової зустрічі, до росту нашого улюбленого СУМ-у.

ЯПОНЦІ: «ХАЙ ЖИВЕ ВІЛЬНА УКРАЇНА»

Численна українська делегація під проводом голови АБН Ярослава Стецька, в дні 14-20.9.70, взяла участь в працях ІV Конференції Світової Антикомуністичної Ліги, XVI Конференції Антиком. Ліги Азійських Народів і II Конференції Світової Антикомуністичної Ліги Молоді в Кіото-Токіо, Японія. В склад делегації входили: пані Слава Стецько, проф. Р. Драган (Австралія), інж. В. Безхлібник (Канада) та 15-членна делегація молоді Австралії під керівництвом мгра. Ю. Менцінського, референта зовн. діяльності КУСУМ Австралії. Крім одної Пластунки Марти Севенської, всі інші – Дружинники СУМ: Ігор Млиновський, Лев Гаврилів, Оріся Борець, Роман Захаряк, Таня Захаряк, Володимир-Піріг, Роман Новосільський, Михайло Моравський, Маруся Лютан, Маріян Ткачук, Мирон Груник, Софія Матіяш Соня Сушко.

Це вперше делегація української молоді в такому численному складі маніфестувала свою участь на форумі світових організацій, а в тому також як член Світової Антикомуністичної Ліги Молоді. У відміну до Світової Асамблеї Молоді Об'єднаних Націй, де панує принцип нехтування народів в користь існуючих держав та імперій, тут наша делегація, трактована на рівні з делегаціями інших народів, мала змогу з'ясувати положення молоді в поневоленій Україні та добитись визнання прав до свободи і незалежності України та інших поневолених народів.

Лунко гриміли оклики 30-тисячної японської публіки, вітаючи українську делегацію з синьожовтим прапором. «Хай живе вільна Україна» неслоя грімке гасло одушевленої японської маси.

В висліді тих Конференцій були прийняті також українські резолюції про потребу розвалу советської імперії і побудови національних держав, а до Президії Світової Антиком. Ліги Молоді, яку очолив японець

Йошіо Івамуро, ввійшло трьох членів СУМ: Ю. Менцінський, Лев Гаврилів і Софія Матіяш.

Сумівці розповсюдили багато інформативного матеріалу та випустили відозву до молоді вільного світу. (Текст відозви подамо в наступному числі «А».)

КОНГРЕСОВИЙ БУДИНОК
В КІОТО, ЯПОНІЯ

КОНГРЕС САЛ. ПРОМОВЛЯЄ С. ЛЯБЕН

ДЕЛЕГАЦІЯ СУМ

В ІДЕЙНОМУ РОСТІ.

В суботу і неділю, 29 і 30 серпня, 1970 року на Оселі СУМА в Барабу, (Вискансин) відбулася Перша Зустріч Дружинників СУМ Америки й Канади та Четверта Крайова Зустріч Дружинників СУМА з гостями – Дружинниками європейських країн. Відбулася з ініціативи Головної Управи СУМА та Крайової Управи СУМ Канади.

Зустріч підготовляли й переводили Міжосередкові суспільно-політичні Дружини СУМА «Сибірські Вовки» та «Карпатські Громи», які вибрали Команду в складі д. Мирон Куляс - Командант, д. Ярослав Верещак - Бунчужний, д. Олесь Черень - Писар, д. Лев Керичинський - Обозний, под. Леся Хіч - Обозна, д. Олесь Стрільчук - Фінансовий, д. Роман Голяш, под. Оля Сорока і д. Роман Михайльцевич - Господарчі Референти.

Зустріч проходила під кличем «Права Людині – Воля Україні», відмічуючи 20-річчя героїської смерті ген.хор. Тараса Чупринки – Романа Шухевича, 45-річчя оснування Спілки Української Молоді на Рідних Землях та 40-річчя її насильної ліквідації на процесі СВУ-СУМ в Харкові.

Міжосередкова Дружина Суспільників СУМА «Сибірські Вовки»,
Представники Міжосередкової Дружини Суспільниць СУМА «Карпатські Громи»
Сидять в першому ряді з ліва на право:
д. Олесь Стрільчук, под. Леся Хіч, д. Мирон Куляс, под. Оля Сорока, д. Лев Керичинський.
Стоять в другому ряді з ліва на право:
д. д-р. Богдан Фугей - Голова ЦЕСУС, д. інж. Степан Голяш - Сеньор Дорадник «Сибірських Вовків», д. Михайло Пилипчак, под. Анна Бутрій, д. Роман Голяш, под. Галя Питяк, д. Богдан Клід, д. Ярослав Березовський - Голова Крайової Управи ТУСМ Америки ім. Миколи Міхновського, представник Українського Визвольного Фронту в Канаді.
Стоять в третьому ряді з ліва на право:
д. Ярослав Верещак, д. Олесь Черень - Головний Булавний Дружинників СУМА, д. Юрій Вонсуль, д. Данило Ткач, д. Володимир Питяк.

На Оселю СУМА в Барабу, (Вискансин) з'їхалось 115 Дружинників. З дальших Осередків як Нью Йорк, Бінггтон, Боффало, Лос Анджелес і Калгарі прибули представники. Ближчі Осередки, як Торонто Дітройт, Клівленд, Парма, Мічнеаполіс, Палатайн, Чікаго і Милвокі були заступлені чисельніше.

Прибули гості з Європи: подр. Анна Ластовецька - Референт Дружинників-Міжнародників Центральної Управи СУМ з Англії, д. Андрій Гайдамаха - студент славистики на Гентському Університеті в Бельгії та Генеральний Секретар Центральної Управи СУМ, і д. Йосиф Рожка - студент славистики на Гентському Університеті в Бельгії та Референт Преси й Інформацій Центральної Управи СУМ, в тому співредактор «Авангарду», що є офіціозом Дружинників СУМ. Друзі А.Гайдамаха є Головою КУ Бельгії а Й.Рожка, Організаційний реф. і належать до «Римської групи». Від Головної Управи СУМА були д. Олесь Черень - Головний Булавний Дружинників, д. Ананій Никончук Представник Президії Головної Управи, д. Степан Кіра і подр. Марійка Гаврилук. Від Крайової Управи СУМ Канади був д. Петро Башук Крайовий Булавний Дружинників і Представник Президії Крайової Управи. Через цілий час приявні були подр. Марійка Кульчицька від пластової станиці в Чікаго, представник литовських пластунів в енкалі з Чікаго, д. Ярослав Березовський - Голова Крайової Управи ТУСМ Америки ім. Миколи Міхновського, д. Степан Голяш від Товариства кол. вояків УПА та Головної Виховної Ради СУМА, подр. Надія Голяш від Головної Управи ОЖ ОЧСУ і д. Роман Бігун від Українського Визвольного Фронту Чікаго. На короткий час приїхали представники Українського Визвольного Фронту Милвокі: д. Омелян Логуш і д. Микола Яремко.

Після офіційного відкриття та піднесення прапорів на апельній площі, почалися ділові наради. Найбільше уваги присвячено оформленню міжосередкових Дружин. Дружинники, або дійсні члени СУМ, що роджені й виховані на чужині, віком 18 до 35 літ повинні перш за все працювати по Осередках, а окрім цього в окремих міжосередкових Дружинах, після особистого зацікавлення. До тепер заплановано п'ять родів Дружин: 1. Суспільників, 2. Культурників, 3. Виховників, 4. Міжнародників та 5. Фізкультурників.

Про Дружину Суспільників СУМА «Сибірські Вовки» звітували д. Мирон Куляс - Великий Вовк, д. Олесь Черень - Вовча-Лапа, д. Степан Голяш - Сеньор Дорадник. Про Дружину Суспільниць СУМА «Карпатські Громи» звітували подр. Оля Сорока - Командант і подр. Надія Голяш - Сеньор Дорадник. Обидві Дружини мають свій крайовий осідок в Чікаго. Про Дружину Виховників говорив д. Ігор Цішкевич з Клівленду, а дуже обширно представив напрямні праці Дружини Культурників «Шестидесятників» д. Володимир Курило з Бінгггтону. «Шестидесятників» засновано напередодні Зустрічі на Оселі ГУСУМА в Елленвіл 24. серпня ц.р. Відсутні були члени Дружини Фізкультурників «Карпатські Ведмеді» з Філядельфії. Про Міжнародників зреферувала подр. Анна Ластовецька з Англії. Опісля створено ініціативну групу Міжнародників в Америці. Всі наради відбувалися у світлі Постанов IX Світового Конгресу СУМ.

В суботу пополудні Дружинники вислухали доповідь д. Ігора Цішневича на тему «Літературні процеси в Україні в шістдесятих роках»

СУМІВСЬКІ ВОГНІ

В суботу вечір відбулися «сумівські вогні» присвячені ген. хор. Романові Шухевичові – Тарасові Чупринці та 45-річчю існування СУМ. Ватру запалили представники трьох теренів: д. Анананій Никончук з Америки, д. Петро Башук з Канади та д. Андрій Гайдамаха з Європи. Святочною частиною провадив д. Олесь Черень, а веселою д. Роман Голяш. Після ватри відбулася вечірка.

В неділю рано Дружинники вислухали Службу Божу, відправлену о. Іваном Олексюком, Парохом Свято-Михайлівської Парафії у Милвокі. Про духовість Дружинника доповідав д. А. Гайдамаха. Доповідь добре продумана й кинула багато ясного світла в ідейно-світоглядіві заложення Дружинника. Про «Авангард» – журнал української молоді, його видавництво, редакцію та значення доповідав д. Й. Рожка. Д. П. Башук виголосив доповідь на тему «Національне і політичне виховання Молоді».

Перед кінцем Дружинники оплесками прийняли виготовлені постанови і пропозиції, які представив д. П. Башук. Рішили, що Друга Зустріч Дружинників СУМ Америки й Канади відбудеться у Канаді. Знесенням прапорів та відспіванням українського національного Гімну закрито Зустріч.

Зустріч була якнайбільш ділова з різноманітною і цікавою програмою включно із розваговою частиною. Багато спричинилась до вияснення існування дружин і взагалі до поживавлення їхньої праці.

На оселі «Київ»

УЧАСНИКИ ТАБОРУ ▲

КОМАНДА ▼

Табір з молодю командою

Оселя «Київ» – куплена 1958 року, лежить у гарній, мальовничій і здоровій околиці, окружена довгими і малими озерами, 40 миль від Дітройту.

Сьогодні можна сміло ствердити, що Оселя виправдала себе вповні для виховної праці з молоддю. Вже 12 років підряд Осередки СУМ Америки в Дітройті влаштовують тут свої табори. Цього року виховно-відпочинковий табір, присвячений 20 літтю смерті сл.п. Ген.-хор. Романа Шухевича, тривав від 12-ого до 26-ого липня.

Відповідальність за організацію та переведення табору перебрала Управа Осередку «Київ». Створено таборову комісію, яку очолив І. Терлецький – голова Осередку. Комісія перевела успішно всі підготовчі справи і покликала команду з молодих дружинників: І. Шафранський – комендант, Е. Терлецький – бунчужний, А. Бутрій – писар, д-р С. Михайлів – головний виховник, У. Огар, – виховниця, Р. Кльоць, Б. Клід, О. Федорів, С. Бабій – курінні. Адміністратор табору – І. Терлецький. Духовна опіка – о. монс. М. Бохневич, та о. Р. Мартинюк. Заряд кухні був в руках досвідчених пань: О. Пюрко-Барановської, О. Кльоць, А. Ріпецької, О. Терлецької і К. Савки. Зайнялись медичною опікою дітей д-р Н. Мельничук, д-р С. Михайлів та реєстрована медсестра п-і Н. Калинич.

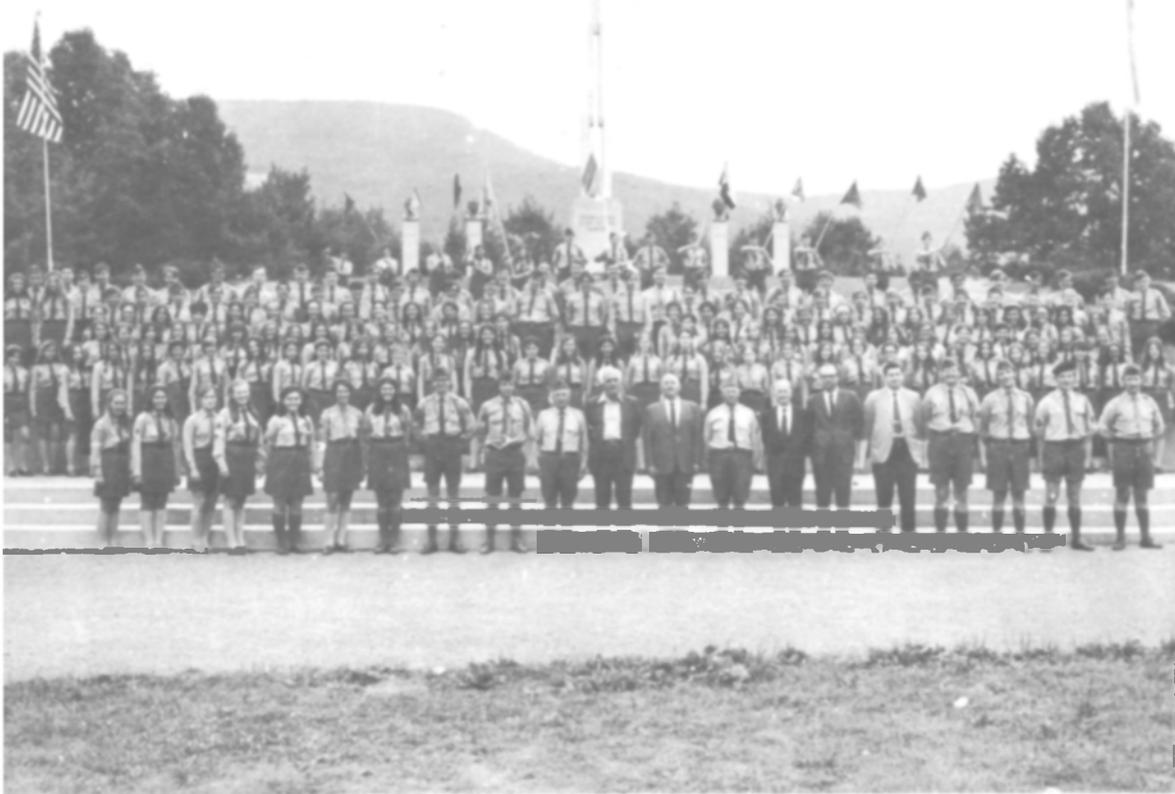
Треба відмітити, що Таборова Комісія вирішила передати управу табору виключно в руки молодих сумівців дружинників і старшого юнацтва. Комендант – учитель з Монреалу 24 років, – всі інші були місцевими сумівцями у віці від 16 – 19 літ. Вони вповні вив'язалися із наложених на них завдань. Треба підкреслити, що обидва Осередки СУМ зуміли виховати свої кадри, керівників і виховників, які дали доказ своїх кваліфікацій на цьому таборі.

Гупрки провадило старше юнацтво – помагали старші виховники: п-і О. Огар, д-р С. Михайлів, та член ГУ СУМ Америки Д. Сулима.

Цікаво для юнаків була мандріва до університетського міста Анн Арбор, де в той час відбувалася Тижнева Мистецька Виставка. Сумівці звернули на себе увагу тисячів відвідувачів своїми одностроями та організованістю. Більшість мала їх за туристів з Європи.

Для підтримки веселого настрою в таборі видавано стінну газету «Фенікс». Відповідальним редактором її була под. Уляна Огар.

Спортові змагання відбувалися кожного дня, а кульмінаційною точкою була олімпіада таборової молоді з роздачею нагород для першунів. Ватри були повністю підготовані та проваджені юнацтвом, і визначалися вмілістю та оригінальністю.

Вишкільний Табір СУМ Америки в Елленвіл.

Вишкільний табір відзначався цього року поживавленою активністю. Багато спричинилась до того команда, що крім коменданта д. Я. Петрика складалася виключно з дружинників. Б.Футала був бунчужним, Є. Кузьмович — писар, І. Базиляк — перша поміч, Р.Кльось — кошовий, О.Перун — кошова. Занималися духовою опікою молоді: о.М.Горошко, о.І.Ткачук. Цілий табір був присвячений підготовці кандидатів на I і II ступені впорядника, як рівнож і на підготовку до ступенів I-го і II виховника. До цієї останньої групи належала мала горстка дружинників.

Виховний склад очолив голова ЦВР і КВР, ред. Данило Чайківський. Іншими інструкторами були відомі діячі: проф. З. Саган, д-р. Б.Стебельський, проф. І. Вовчук, проф. О.Лужницький, д-р М.Снігурович, мгр. М. Ддябога, мгр. Є.Гановський, проф. С.Демчишин, й ред. В. Левенець.

Табір відвідало ряд визначних особистостей, між якими і колишній сумівець В.Снігурович — проф. Військової Академії у Вест-Пойнті.

На табір завітали танож молоді члени ЦУСУМ, які інформували ута-394 боровиків про життя СУМ в Європі.

Українське Студентство в світі

СТУДЕНТИ НА СТАРТІ

Перед самим конгресом 20.8. у Монреальському Університеті відбулася пресова конференція інформативного характеру для англо-і франкомовної канадійської преси.

Присутніх на конгресі було б. 300 студентів і студенток, а делегатів 72. Того самого дня о год. 17-тій почалися звіти делегатів. Б. Кравченко здавав звіт від СУСКанади, А.Гайдамаха за СУСТЕвропи, а далі звітували представники СУСТА, А. Воловина з Аргентини, НАСУС - Й.Рожка з Бельгії, СУСН - Ю.Ткаченко з Німеччини, УСГ - Б.Свирид з Англії, та О. Дубас з ТУСМ-у.

Вечірні години виповнили дві доповіді: д-р К.Савчук з ЗСА говорив про «Визвольний рух в Україні», а далі відбувся панель «Екуменізм та Українська Церква» з участю о.д-р. І. Мончака, ректора УВУ проф. д-р. В.Янева та д-ра Біланюка. Коли першу доповідь вислухали студенти спокійно, то панель викликав жваву дискусію, яка велася продовж усього Конгресу, зокрема ж при резолюціях у справі Церкви.

АКТИВ ЦЕСУС-у: СТОПЬ ПЕРШИЙ ЗЛІВА Б.ГОЛОВА д-р Б.ФУТЕЙ. В ПЕРШОМУ РЯДІ з-ПРАВА НОВІ ЧЛЕНИ УПРАВИ ЦЕСУС. О.РОЖКА і А.ГАЙДАМАХА – ЧЛЕНИ ЦУСУМ.

ПІДЧАС КОНГРЕСУ ЦЕСУС-ч. ВИД НА ЗАЛКУ НАРАД

У дні 22-го 8. праця йшла по комісіях, з яких найважливіші були «Український студентський рух», «Українська церква» «Сучасна Україна» і «СКВУ та громадський сектор», у яких праця проходила ділово та головно була спрямована на зредагування резолюцій для схвалення Конгресові.

Під вечір цього ж дня відбулася чудова мирна маніфестація перед советською амбасадю, яка вивела на вулицю поверх 300 учасників – набагато більше як бувало студентів на сесіях! Канадійська преса писала згодом про підпалення символічної домовини, в якій була похована «тюрма народів» та про скандування учасниками слів «Воля» і «Київ проти Москви».

Товариська вечірка, що відбулася цієї ж ночі, трохи заспокоїла розбурхані почуття деяких учасників маніфестації, але не могла привнути голосу тим, хто його втратив під час маніфестації... Особливо важко було співати на відкритому повітрі віденському квартетові басів, що перед сов'єтською амбасадю відспівали бадьоре і сильне змістом: «Гетьте вороги з України», вони чарували нас усіх під час Конгресового концерту. Із нутра советської амбасаді нас усіх фотографували, то ж іще напевно буде мова про студентську маніфестацію у Монреалі, де були також канадійська преса, радіо і телевізія.

23-го 8. останній день Конгресу – звіти комісій, дискусія і резолюції. Найдовша і найзапекліша дискусія виникла при т. 9-тій, коли забрала слово делегатка з Франції і домагалася усунути такий уступ, в якому говорилось, щоб українська спільнота старалася знайти спільну мову з такими національними групами Америки й Канади, як мурини й індіани. Остаточну резолюцію схвалено у дуже скороченому і зміненому вигляді.

Усі інші резолюції перейшли майже без спротиву з невеличкими заввагами.

Виборна Комісія запропонувала список нової Управи, яку всі одногослосно прийняли: голова – Олег Романишин з Ватерльо, секретар – Зенон Зварич з Торонта, скарбник – Квітка Семанишин зі ЗСА, прес. реф. – Дарка Антонишин з Торонта, реф. зв'язків – Йосиф Рожка з Бельгії

До Контрольної Комісії були обрані: Богдан Футей, Анна Ластовецька, Степан Кусь, Роман Петришин та Юрій Кульчицький, а до Товариського Суду: Андрій Чорнодольський, Андрій Гайдамаха, Олег Воловина, Богдан Кравченко та Орест Новаківський.

СТУДЕНТСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

Особисті враження.

На початку, не знаючи майже нікого з потойбічних студентів, я трималася здалеку і тільки прислухалася до доповідей та дискусій, намагаючись зрозуміти які ідеї чи настанови нуртують серед студентства Америки й Канади. Потому я познайомилася з видатнішими студентами, зокрема з тими, що згодом увійшли у склад нової Управи. З ними я обговорювала можливості переведення широкої студентської акції в добро НОДУС-у, на що вони погодилися.

Найкраще моє враження з цього Конгресу було те, що майже всі учасники так у офіційних виступах, як і приватно, – вживали доброї української, майже літературної мови. Всі учасники були настроєні радше патріотично, а поодинокі виступи «опозиції» з Нью-Йоркського стеїту вмовкли під тиском більшості. Найбільш поділені думки були щодо заходів проти асиміляції. Одні хотіли б замкнутися в українському гетто, інші були за інтеграцією у життя країни. Знайдено «золоту середину», щоб інтегрувавшись в американське чи канадійське життя, втримати свою українську самобутність. (ідентичність).

ГОРИТЬ ДОМОВИНА – СССР

Конгрес закінчився гарним концертом, у якому приймали участь хор та танковий гурток з Монреалю «Молода Україна». На жаль, їхня поведінка на сцені та спосіб співання і репертуар, — занадто нагадували совєтські ансамблі. Зате кuartет басів із Відня приємно заскочив своєю оригінальністю та приємними голосами. Вони відспівали 12 пісень і ще три на біс, бо публіка не хотіла їх випустити зі сцени.

Так Монреаль, як і Конгрес зробили на мене незабутнє враження і я задоволена з поїздки. Там я зазнайомилась з багатьма проблемами українського студентства що на майбутнє дасть мені змогу включитися в роботу на цьому відтинку.

ЛЯРИСА ВІТОШИНСЬКА

ЧЛЕНИ ЦУСУМ НА ВІДВІДИНАХ УНС І «СВОБОДИ» В ДЖЕРЗІ СПІ. З-ЛІВА: мгр. Е.ГАНОВСЬКИЙ, пні ЛАПІЧАК, А.ГАЙДАМАХА, А. ЛАСТОВЕЦЬКА, ред. З.СНИЛИК І О.РОЖКА.

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ТУСМ

XII Світовий конгрес Товариства Української Студіюючої Молоді ім. М.Міхновського (ТУСМ) відбувся в днях 18, 19 і 20 вересня 1970 в Детройті. Конгрес відбувався в приміщеннях Вейт Стейт університету і в домі СУМА – «Орлик».

Участь в конгресі взяло 95 учасників з Європи і південного та північного континентів Америки.

Обрано Світову Управу ТУСМ у такому складі: інж. Б. Кульчицький – голова, І. Василик (Аргентина), Б.Футала (ЗСА) і Ю. Горіх (Канада) – заступники, Х.Кульчицька – секретар, Р.Сеньків – ідеологічний референт, М.Прокіпчук – скарбник.

Конгресом проводила президія: голова – Й.Рожка (Бельгія), Ю. Горіх, І. Василик, секретар – Ада Легета.

Молода сумівська пара з Дітройту, Анна Масляк і Михайло Терлецький звінчалися 23.5.1970. На весільному прийнятті, де зібрались численні гості була проведена збірна на добрі цілі, з якої 50 дол. призначено на фонд «Крилатих».

Жертводавцям щире спасибі, а Молодим многих і щасливих літ!

ЗА СИЛЬНУ МАТЕРІЯЛЬНУ БАЗУ «АВАНґАРДУ»

«Авангард» в своєму новому оформленні та змістом здобуває чимраз більші кола дорослої молоді, а зокрема сумівців-дружинників. Дружина суспільників «Сибірські Вовки» з Шикаго (ЗСА) на своїй Четвертій Зустрічі в Барабу між резолюціями вставили точку про «Авангард» яка звучить:

«Визнаємо, що офіціозом Дружинників є «Авангард». Зустріч доручає його організовано поширювати, в ньому друкуватися і бути передплатником».

Видавництво й Редакція «Авангарду» радіють такою діловою поставою Сибірських Вовків тимбільше, що за словами пішли діла і «Сибірські Вовки» переслали до В-ва «Авангарду» 500 дол., що були зібрані ними на окремі збіркові листи з нагоди ХІХ-го Здвигу СУМ Америки в Гантінгтон, Огайо, Першої міжкрайової і Четвертої Крайової Зустрічі Дружинників в Барабу та знагоди фестину в парафії св. Володимира й Ольги в Шикаго. Як інформує референт Дружинників ГУ СУМ Америки д. Олесь Черень «Сибірські Вовки» постановили собі ще перед новим Роком 1971 зібрати дальших 500 дол. на цю ціль.

Цей приклад «Сибірських Вовків» справді гідний наслідування, бо це є доказ глибшого, суттєвого, розуміння завдань молоді української генерації, підготовленої в СУМ «Авангард», що стоїть на порозі свого 25-ліття може таким чином дивитись більш перспективно на своє майбутнє, а тим самим на майбутнє сумівського руху.

ПОЖЕРТВИ НА ФОНД «АВАНґАРДУ»

1. Український Банк «Певність» в Шикаго (ЗСА) при розділі річного зиску приділив 5000 дол. на суспільно-культурні цілі. В тому призначено на сумівські журнали: 200 на «Крилаті»: 100 дол. на «Авангард».
2. З. Терешкун, ГанOVER, Німеччина — 7,50 нм.
3. Іван Завольський, Ля Лювієр. Бельгія — 2000 бфр.
4. З весілля Дарії Бубнів з Юрієм Рочкевичем, Шикаго (ЗСА) — 50 дол.

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩИРА ПОДЯКА!

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Для налагодження адміністрування «Авангарду» просимо Кольпортерів і Передплатників придержуватись наступного порядку:

ЗСА і КАНАДА: Кожен Осередок СУМ має мати референта сумівських видань, який збирає передплати і пересилає їх до В-ва ЦУСУМ. Якщо в даній місцевості такого референта ще нема, або є неактивний, передплатники мають обов'язок грошові розрахунки переводити безпосередньо з В-вом в Брюсселі, пересилаючи належність банковими чеками чи моні-ордерами. Чеки з Українських кредитівок приймаються на рівні з банковими.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ: Через КУСУМ.

НІМЕЧЧИНА: Почтовими мандатами до ЦУСУМ.

ФРАНЦІЯ: На чекове конто «Л'Ест Европеєн».

32 La Source 3075404 L'Est Europeen 47 rue Richer 75 PARIS 9

БЕЛЬГІЯ: На чекове конто КУСУМ, або прямо до В-ва.

АРГЕНТИНА і АВСТРАЛІЯ: До референтів сумівських видань в тих країнах.

ІНШІ КРАЇНИ: Безпосередньо до В-ва в Брюсселі.

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

(О.К) СИЛЬНА ДУХОМ МОЛОДЬ	321
СЛОВО ПРИВІТУ ГОЛ. ЦУСУМ д.О.КОВАЛЯ З НАГОДИ ВІДВІДИН ВЕРХОВНОГО АРХИЄПІСКОПА КИР ЙОСИФА СЛІПГО В ЛІЛЬ, ФРАНЦІЯ, 26.7.70.	322
О-ко ПЕРВОІЄРАРХ ЙОСИФ СЛІПИЙ У ФРАНЦІЇ	324
ВІТЕР З УКРАЇНИ	334
О.Коваль: У КАТАКОМБАХ АУШВІЦУ (Продовження)	338
ПРОФІЛІ ЛЮДЕЙ УКРАЇНИ: МИХАЙЛО СОРОКА, ВОЛО- ДИМИР ЛЕОНЮК, ЯРОСЛАВ ГАСЮК, БОГДАН ХРИСТИНИЧ	347

ПОЕЗІЯ, ПРОЗА, СПРОБИ

О. ПІД ЧУЖИМИ ВІТРАМИ	348
Світляна Жолоб: ЖОВТЕНЬ, ДВІР	349
Михайло Романушко: НАСТРОЄВЕ, РОКСОЛЯНА	350
Анатолій Гризун: ПОЕЗІЯ, УПОДОБАННЯ, УРОЧИЙ ЧОТИРИВІРШ	352
Д-р. Роман Нухар: ЯК БУТИ? ВИСОЧІЙ, ЖИТТЯ! ІСТОРИЧНА СВІТЛИНА, ПРИСВЯТА, БЛАКИТЬ ДАЛЕЧИНІ, РАНКОВА ПОЛІФОНІЯ, «ПАН ТАРЕЙ»	335
М.Масютко: ДЗВОНАРКА	358

НАУКА КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО

Проф. Петро Андрусів: МИСТЕЦТВО І ПОЛІТИКА	360
В. Попович: МАРІЯ ДОЛЬНИЦЬКА	367
Софія Наумович: РОМА ПРИЙМА	371

ВИХОВНИКИ

І.О.Синиця: ВОЛОДІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМ ТАКТОМ (Продовження)	374
---	-----

ЗДІЇ СУМ

НАМ ПОРА ДЛЯ УКРАЇНИ ЖИТИ!	377
Йор. ТАРАСІВКА ВИРУЄ СУМІВСЬКИМ ЖИТТЯМ	382
Оріон Я НА УКРАЇНУ СТЕЖКУ ПРОВЕДУ	384
ЯПОНЦІ: «ХАЙ ЖИВЕ ВІЛЬНА УКРАЇНА»	387
В ІДЕЙНОМУ РОСТІ	389
Л. Кльось: ТАБІР З МОЛОДОЮ КОМАНДОЮ	393
ВИШКІЛЬНИЙ ТАБІР СУМ АМЕРИМИ В ЕЛЛЕНВІЛ	394

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНСТВО У СВІТІ

Лариса Вітошинська: СТУДЕНТИ НА СТАРТІ	385
СВІТОВИЙ КОНГРЕС ТУСМ	399

ЩАСТЯ БАЖАЄМО

399

ВІД ВИДАВНИЦТВА І АДМІНІСТРАЦІЇ

400

к о
с у

«АВАНГАРД»

- ЦЕ СОВІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ!
- ЦЕ ІДЕЙНЕ ГОРІННЯ УКРАЇНИ!
- ЦЕ ТРИБУНА МОЛОДИХ!
- ЦЕ ЗБРОЯ В БОРОТЬБІ ЗА ПРАВА ЛЮДИНИ І ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ!

ПОШИРЮЙТЕ «АВАНГАРД»!

БУДЬТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ А НЕ
ПІСЛЯПЛАТНИКАМИ!

